

ANT

Haftalık Dergi • 6 Haziran 1967 • Sayı: 23 • 125 Kuruş

E
P
G
E
R
A

işçinin 4 milyonu
dışarıya kaçırılıyor !

TÜSTAV

AYBAR'IN ANAYASA ÜZERİNE BAŞYAZISI

HAFTANIN NOTLARI

29 mayis

30 mayis

31 mayis

1 haziran

1961 yılında idam edilen eski başbakanlardan Adnan Menderes'in oğluna vasiyetnamesi geçes hafta yüksekkirajlı bir gazete tarafından açıklanmıştır. Eski DP'lilerin siyasi hayatı atılmak üzere mücadeleye girişikleri bir sırada bu vasiyetnamesi açıklanması münidar kargılandı.

İrtica gösterisi

■ Son günlerde AP'nin de genis müsamahasıyla gemi azaaya olan irtica, Fatih'in İstanbul'u fethinin yıldönümü olan 29 Mayıs'ı devrim aleyhisi gösterileri için bir fırsat saydı ve Ümmetçi gazeteler tarafından kuşkuların bir grup müze halindeki Ayasofya'da namaz kılmağa teşebbüs etti. Teşebbüs, toplum zabıtalarını müdahaleyle önledi. (Türkiye'deki irticai hareketlerle ilgili geniş haberimiz 6. sayfadadır.)

Topraksızlar yürüdü

■ AP iktidarıının «toprak reformunu» geçitirmesini protesto etmek üzere Maraş'ın Türkoglu İlçesinde topraksız köylüler bir sesiz yürüyüş yaparak toprak reformunun bir an önce gerçekleştirilmesini ve devlet topraklarının topraksız köylüye dağıtılmamasını istediler. Buna karşılık ikinci beş yıllık kalkınma planını görülen komisyonda AP milletvekilleri «toprak reformunun gereksiz olduğu görüşünü savunmaktadır.

Direnç hareketi

■ Yunanistan'da yirmi kadar parlementerin faşist rejime karşı bir direnme hareketi kurmağa teşebbüs ettikleri için tutuklandıği açıklanmıştır. Onceki pazar günü yapılmıştı bildirilen pasif direnme hareketi her ne kadar beklenen başarıyı sağlayamamışsa da, faşizmin terörüne rağmen en geç sonbahar veya kış aylarında organize bir direnme hareketinin başlaması beklenmektedir.

Petrol oyunu

■ Amerika Birleşik Devletlerinin çok ağır şartlar ileri sürmesine rağmen İzmir'deki petrol rafinerisinin Sovyetler'e yaptırılmasına muhalif eden Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürü Turgut Gülez, bu görevinden uzaklaştırıldı. Turgut Gülez, 10. sayfamızda da açıkladığımız gibi, Pipeline hattı inşaatında çalışan Türk işçilerinin 4 Milyon Lira tutarındaki haklarının da yabancı şirket tarafından yurt dışına kaçırılmasına sebep olmuştur. Öte yandan «İlerici ve Milliyetçi Gençlik Grubu» imzasıyla yayınlanan bir bildiride, TPAO hisselerinin büyük kısmının özel sahiplerin eline geçtiği, bunlara yüzde 9 gibi çok yüksek oranda karflar dağıtıldığı ve bu milli petrol kurumuğun kuruluşunun gün geçtikçe uzaklaştığı açıklanmıştır. Bildiride «TPAO bu gidigle kalkınma planındaki rolünü ifa edemecek hale gelecektir. Ulusal petrol davasının savunucusu bütün aydın ve milliyetçi güçler, tek ulusal kuruluşumuzun yönetimine eğilmelidir» deniliyor.

Terkettiller

■ Millet Meclisi'nin kurduğu petrol komisyonu, hükümlük haklarını hiçe sayarak yabancı petrol şirketlerinin temsilcilerini dinmeye başladı. MOBİL ve SHELL şirketlerinin temsilcilerini dinlemekten, karara muhalif olan milletvekilleri protestoda bulunmak üzere komisyonu terkettiler. (Bu konuda tafsilat için bak: ANT, Sayı 21, sayfa 3).

Aç insanlar ülkesi

■ Türk Tabipler Birliği'nin düzenlediği Halk Sağlığı Semineri'nde halkın yeteri kadar besin alamadığı ve hastalıkların çoğunun yeterli besinin alınamamasından ileri geldiği açıklandı. Özellikle çocuk hastalıklarına protein eksikliğinin sebep olduğu, Türkiye'nin çocuk ölümü komusunda «binde 165» oranla rekor kırdığı belirtildi. Buna karşılık aynı gün Demirel Odalar Birliği'nin Kongresinde yaptığı konuşmada «26 Milyon insan buna memlekette her sabah kendi ekmeğini kazanma yolunu bulur. Serbest teşebbüs budur...» diyerek adeta aç insanları a'yay ediyordu!

Vitrinde açlık!

■ Batıların «Asya'da demokrasi vitrin» olarak tanımladıkları Hindistan'da da açlık tehlikesi her geçen yıl daha vahim bir hal almaktadır. Başbakan Yardımcısı Desai'nın bütçeyi denegelemek için kalkınma hızını belirli derecede yavaşlatacaklarını açıklaması bu tehlikenin daha da büyüyeceğini göstermektedir. Zira Hindistan'da mevcut kalkınma hızı, nüfus artışıyla oranla esasen yetersiz kalmaktadır. Desai, ayrıca, özel teşebbüsü ve yabancı sermayeyi teşvik edeceğini de açıklamıştır. Böylece zenginle faktir arasındaki uçurum daha da büyüyecek ve bu tutum Hindistan'da burjuva demokrasisinin sonunu iyice yaklaştıracaktır. Bu Amerika'nın yardım elinin uzandığı kapitalizmin çöküllerine göre şartlandırılmış bütün ülkelerin çökmezdir ve düzenin mutlaka değişmesi gerekmektedir.

Sırları ifşa etti

■ İngiliz Başbakanı Wilson'ın özel sekreter daktolarından 20 yaşındaki Helen Keenan, «son derece önemli devlet sırlarını selâhiyetli olmayan kimseyle tutuklandı. Keenan'ın erkek arkadası ile iki kişi

WILSON

daha polisçe nezare altına alındı. İşçi Partisi sol kanadı mensupları arasında ve Paris'te hükümet çevrelerinde dolanan iddialara göre, söz konusu «devlet sırları» Yunanistan darbesiyle ilgilidir. (Bak: ANT, 2 Mayıs 1967, sayfa 12). İddiaya göre, Amerikan ve İngiliz istihbarat servislerince Yunanlı generalere hazırlatılan darbenin seçim sırasında yapılması planlanmışken, bu darbe planları desirle olmuş, bunun üzerine, CIA darbe planını değiştirmiş ve hükümetin seçimlerden çok önce devrilmesini sağlamıştır.

“Manda olamayız”

■ İzmir'in çeşitli semtlerinde İstiklal Savaşını Amerikan mandası olmak için yapmadıkça yazılı beyannameyi dağıtıldı ve afişler asıldı. Amerikan aleyhtarları bu beyanname ve afişler polis tarafından toplatıldı.

Yargılandılar

■ Arkadaşımız Çetin Altan'ın Bugün Gazetesi aleyhine açıldığı davannın duruşmasına geçen çarşamba günü Toplu Basın Mahkemesi'nde devam etti. Ayrıca, Aşık İhsani tarafından mahkemeye verilen Babıâlide Sabah Gazetesi sorumluları da Toplu Basın Mahkemesi'nde yargılanıldı.

Orta Doğu buhran bütünü şiddetle hüküm sürerken Araplara karşı gösteri politikası yürüten Türk Hükümeti, Amerika'nın Araplara karşı kullanmaya hazırladığı 6. Filo'nun gemilerine İzmir limanını açmıştır. Yukarıdaki resimde, 27 Mayıs günü İzmir kordonboyuunda Anayasa ve Hürriyet Bayramı, Amerikan gemisinde dalgalandan Amerikan bayrağının gölgesinde kutlanırken görülmektedir.

2

haziran

3

haziran

4

haziran

DISK'in protestosu

■ Bakanların sendika yöneticilerinin altı ayda bir yapılan toplantısına yalnız Türk İş Konfederasyonu yöneticilerinin çağrılması üzerine DISK Genel Başkanı Kemal Türkler Başbakan Demirel'e bir protesto telgrafı göndermiştir. DISK Genel Sekreteri İbrahim Güzelce ise, Basın İş Sendikası İzmir Şubesi Kongresinde konuşarak "Bugün Türkiye'nin emekçiler kesiminde ciddi ve ağırlığı olan bir savaş verilmektedir. Bu savaş Türk işçisinin Atatürk kuşağından olanları ile AİD uşağı olanları arasında sürdürilmektedir. Anı kusa bir gecekte Atatürk devrimine bağlı kuşaklar AİD uşaklarını mutlaka yeneceklerdir" demiştir.

Bu yıl zam yok!

■ Devlet Personel Dairesi, personel göstergelerine uygulanacak katsayının 3,4'ten aşağı tespit edilmemesini, iktisadi devlet teşekkürükleri, belediye ve özel idare memurlarının da Personel Kanunu Kapsamına alınması kararlaştırıldı, ancak Personel Kanunu'nun 1967 yılında da uygulanmasının imkansız olduğunu bildirdi. Hayat hızla pahalılaşarken AP iktidarı memurları lafla avutmaktadır.

TİP'in muhtırası

■ Genel İş Sendikası'nın isteği üzerine TİP milletvekilleri Yahya Kanbolat ve Şaban Erik, Manisa'ya giderek belediye işçileri grevini yerinde incelediler ve Çalışma Bakanı'na ols muhtıra verdiler. Muhtıradı işçileri grev yapmaya belediyyenin mecbur ettiği, sorumsuz teşekkürükleri çöplerin toplatılmasına teşvik ederek grev kuruculuğu yaptığı ve grevi "komünist hareketi" olarak nitelenderek dövizmeleri için tahrifte bulunduğu belirttiler. "Manisa'daki sosyal durumun çok vahim bir hal aldığı kanaatina vardık. Manisa'da miliessif hadiselere meydan vermemeğ için igerenin grevde bulunan işçilerle karşı uyguladığı zorbalıklara bir son vermesi zaruridir. Aksi halde zorbalıklara karşı pasif kalan hukümet sorumluduruma dikketecdır" denildi.

Tutuklandılar

■ Orta Doğu olayları dolayısıyla İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okul Talebe Birliği Lokallınde düzenlenen toplantıdan sonra Maçka'dan Taksim Anıtı'na kadar protesto yürüyüşü yapan ve Amerikan Elçiliği'nin kapısına siyah çelenk bırakan 13 Arap öğrencil tutuklandı.

Yabancı mimarlar

■ Türkiye Mimarlar Odası bir basın toplantısı yaparak, son yıllarda yabancı sermayenin yurdumuzdaki inşaat sektörü yararlarına ve binaların projelendirme işlerine daha fazla rağbet etmeye başladığını, ancak yerli mimar, mühendis ve inşaat firmalarına yaptırabilecek işlerin yabancı teknik personele ve müteahhitlere yaptırıldığını, bu surette Türkiye'nin büyük servet kaybettiğini açıklamıştır. Türkiye'de yeterli teknik personel mevcut iken bu işlerde yabancı personelin çalıştırılması sömürgeluğun yeni bir örneğini teşkil etmektedir. Türkiye'nin bütün uyanküllerinin bu sömürgeye de şiddetle karşı çıkmaları gerekmektedir.

Plan görüşmeleri

■ İkinici Beş Yıllık Kalkınma Planı görüşmelerine Millet Meclisi karma komisyonunda devam edilmektedir. Plan üzerinde TİP'in görüşünü İstanbul Milletvekili Sadun Aren açıklamıştır. Prof. Aren'in İkinici Beş Yıllık Kalkınma Planı Üzerine sosyalist açıdan yaptığı bir inceleme ANT'in gelecek sayısında yayımlanacaktır.

DOĞAN ÖZGÜDEN**Onlara da siyasi hak tanınmalıdır...**

GEÇEN hafta Sunay'ın "Anayasa sosyalizme kapaklı" sözü üzerine gösterilen tepkiler ve yüksek tirajlı bir gazetede "Menderes'in vasiyetnamesi" adı altında yayınlanan vesika ile ilgili tartışmalar, Türkiye'de siyasi özgürlüklerin kapsamı üzerinde daha ciddi olarak düşünmek gerekliliğini ortaya koymustur. Bilindiği gibi, Sunay'ın büyük bir ihtiyalle etrafının etkisiyle söylediği sözler, memleketin uyanküllerinde asla tasvip görmemiştir. O kadar ki, bilim adamlarının "anayasanın sosyalizme açık olduğu" yolundaki beyanları bir yana, Türkiye'nin en yüksek iki mahkemesi birbiri ardına verdikleri kararlarla Cumhurbaşkanı'nın talihsız beyanını kelimenin tam anlamıyla "anayasa dışı" na düşürmüştür. Anayasa Mahkemesi 141 ve 142. maddelerin anayasaya uygunluğun konusunda hazırladığı gereklidir. Yargıtay da, Yargıcı Ali Falk Cihan'ın 7,5 yıllık mahkümiyetini bozarak emekçilerin "cibir" yoluyla başvurmadan kendi aralarında örgütlenerek bir sınıf partisi halinde iktidara gelmelerini ve sosyalist düzen kurmalarının anayasaya uygun olduğunu açıklamıştır. Esasen son sezonde 300 bin oy alarak meşrulığını millet iradesine dayandıran sosyalist hareket, şimdi de iki yüksek mahkemenin kararivile hukuki bir meşruyet kazanmış olmaktadır.

MENDERES'in vasiyetnamesi adı altında yayınlanan vesikanın yarattığı tartışmalara gelince, meselenin derininde, mevcut AP yöneticileriyle siyasi haklardan yoksun bırakılmış eski DP'ler arasındaki gizli çekişme yer almaktadır. Böyle bir vesika var mıdır, yok mudur? Varsa, Menderes'in vasiyetini sihhatli olarak yansıtma mıdır? Meselenin bu yönü, herkesten çok, Menderes ailesini ilgilendirir. Bizi ilgilendiren yönü ise, vasiyetname gerçek olsun olmasın, Menderes'in isminin bizzat Demirel tarafından günlük politika hesapları içinde istismar edilmesidir. Zira pekala bilinmemektedir ki, vasiyetnameyi yaylayan yüksek tirajlı gazeteye bu vesika bizzat Demirel tarafından temin edilmiştir. Ve bütün hesap bizzat vasiyetnamedeki "etrafus inanılmayacaksa" sözdine dayanmaktadır. Böylece, son zamanlarda siyasi hayata atılma mücadeleşine giren eski DP'ler bizzat Menderes'in ağzından "inanılmaz insanlar" olarak damgalanmakta ve politik şansları yok edilmek istenmektedir. Eski DP'lerin hırçılığı ve vasiyetnamenin sahteliğini iddia etmeleri de bundan ileri gelmektedir.

SON haftanın bu iki olayı da, demokratik düzende siyasi hak ve hürriyetlerin suni şekilde sınırlanmasının uzun süre geçer olamayacağını ve ergec bir noktada iflas edeceğini ortaya koymustur. Daha birkaç yıl önce en küçük sosyal haklardan dem vuranlar yıllarca sindanlarında süründürülürken bugün "cibir" unsuru taşıyan bütün sosyal eylemlere sonsuz özgürlük taşımıştır. Ama ne gariptir ki, bugün İnönü'nün söylemlerini yine o İnönü'nün iktidarı sırasında söylemiş olanlar hâlâ siyasi hak ve özgürlüklerinden yoksundurlar. Koza, DP kitlelerin oylarıyla iktidara gelen ve gerçekten de DP'nin ancak "üçüncü takım"ın teşkil edebilecek kadar yetersiz olan bugünkü AP yöneticileri bir çok konularda Menderes ekibinden daha vahim yollara sürüklendikleri halde eski DP ricaline mahalle muhtarı seçilerek hakkı da verilmemektedir. Bu suni sınırlamaların yarattığı paradoslar, demokratik hayatımız için devamlı bir huzursuzluk kaynağı olmakta ve halkoyunu gereksiz çekişmelerle mesgul etmektedir. Çakıroğlu, Yassıada mahkümü da, 141 ve 142. madde hükümlülerini de, 21 Mayıs'çılar da dahil olmak üzere bütün siyasi mahkumlara diğer vatandaşlarla eşit siyasi hak ve özgürlüklerin tanınmasınıdır.

ANAYASA SOSYALİZME AÇIKTIR!..

27 Mayıs'ın yıldönümünde Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın "Anayasa sosyalizme kapalıdır" demesi, bilim adamları ve Türkiye'nin bütün demokratik güçleri tarafından tepkiyle karşılandı.

Bilindiği gibi, Sunay'ın kendi yetkilerini aşarak verdiği bu demece karşı ilk tepkiyi TİP Lideri Aybar göstermiş ve Cumhurbaşkanının bu beyanıyla kapitalizmin savunucusu olmak ve çok partili siyasi hayatımıza inkâr etmek durumuna düşüğünü açıklamıştı.

Nitekim ertesi gün gazetelerde yayınlanan Anayasa Mahkemesi'nin görüşü de, Sunay'ın yetkilerini astığını ve anayasa

kuk devleti prensibi ile geniş hürriyet anlayışı ile çelişmeye düşmek, Türk demokrasisini örnek bildiğimiz demokrasilerin seviyesine ulaşacak yolları kapamak olur.

PROF. TUNAYA — Demokrasiye bütün sosyal yanları ile açık olan, demokratik siyasi hayatı temel prensip olarak kabul etmiş bulunan bir anayasa sosyalizme de kapalı değildir.

PROF. SUNGURBEY — Sosyalizme kapalı hür bir demokratik düzenden söz etmek, yunurtasız omlette söz etmek kadar çelişik bir nitelendirme olur. Anayasaımız sosyalizme kapalı olduğu görüşünün isabetli olduğunu kabule inkâr yoktur.

PROF. ESEN — Yetkili anayasa müesseseleri değerlendirmede bulunmadıkça objektif ve tarafız kalmazı statüsü icabı bulunan Sayın devlet başkanının kesin bir hüküm tesis etmemesi daha uygun olur.

PROF. KAPANI — Anayasamızın her türlü sosyalizme kapalı olduğunu söylemek, onun iktisadi sistemler arasında tek yolu bir tercih yapmış olduğunu söylemek demek olur ki, bu da anayasa gerçeğine uygun düşmez.

Bu arada, Siyasal Bilgiler Fakültesi doçentlerinden ve anayasa'yı kabul eden Kurucu Meclis üyelerinden Mümtaz Soysal da "Bu sözü eden Siyasal Bilgiler Fakültesi birinci sınıfında anayasa hukukundan sınıfta kahr" demek suretiyle Sunay'ın sözlerinin anayasaya ne kadar aykırı olduğunu cesaretle ortaya koydu.

Sosyalist Kültür Derneği de, Sunay'ın demeçine su tepkiyi gösterdi: "Bir yandas devletin sosyal görevlerinden söz ederken öte yandan sosyalizmi anayasa dışına saymak, olsa olsa, toplumu bahanelere işbu na gelecek fasıl rejimlere zemin hazırlamak olur."

Sunay'ın görüşlerinin anayasa ya yilde yüz aykırı olduğu hafıta sonunda Yargıtay Birinci Ceza Dairesi'nin, sosyalist yargıcı Ali Faik Cihan hakkında verdiği kararla da kesin olarak anıldı.

KEMAL TÜRKLER
(İşgâlinin Sunay'a cevabı)

dışı konuşmak durumuna düşügüne ortaya koydu. TİP'in 141 ve 142. maddelerin iptali için açtığı dâva ile ilgili olarak hazırlanan gereklidir Anayasa Mahkemesi üyeleri su görüşle ittifak etmemiş bulunuyorlardı: "Anayasamız, hedefi komünizm olmayan sosyalizme açık!"

Üniversite hocaları da, "anayasamız sosyalizme kapalı olduğunu" görüşünü reddeden demeçler vererek Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın sosyalizme açık olduğunu söyleyerek açıkladılar:

PROF. KUBALI — Hiçbir ayrim yapmadan anayasaımızın sosyalizme kapalı olduğunu iddia etmek, onun sosyal bir hu-

SUNAY — Hoş geldin, sosyalizme kapalı anayasa!

hakkındaki kararı Yargıtay e-sastan bozarak "demokratik sosyalizmin yasak olmadığını, yasak olmanın ihtilâli sosyalizm, yanı komünizm olduğunu" bildirdi. Yargıtay'ın kararında söyle deniliyor: "Sosyalizm, insanın bütün olarak ele alır, toplum düzenini, insanın gelişmesini sağlayacak bir ortam sayar ve buna göre düzenlemek amacını güder. Üretim araçlarının sosyalleştirir, bunu gayesi geliri adaletli dağıtmaktır. Sosyalizm, ferdi mülkiyeti tüm kâdîrmaz, araçlara mülteccilik mülkiyet üzerinde toplumcuştur. İhtilâli değildir."

Kararda ayrıca komünizm propagandasında "cebir ve şiddet" unsuru bulunması gerektiği belirtilecek "Cebir ve şiddet yoluyla bayvurmaksızın gütüle amaca 141 ve 142. maddelere girmez" denilmektedir.

Yargıtay'ın kararına göre Çihan'ın kitabı "Gerçek demokrasinin, asıl büyük halk kilesi olan emekçinin kendi varlığını kabul etmemesi, yanı, oy çögür-

luğu ile iktidarı almış olduğunu belirtilmektedir." Bu yoldan yâpılacak sosyalist mücadele ise anayasaya aykırı degildir.

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Kemal Türkler de Sunay'ın görüşlerini reddederek sosyalist hareketin "tarihi ve bilimsel öncüsü" işçi sınıfı adına su açıklamayı yaptı:

"Türkiye Cumhuriyeti, milli demokratik, laik ve sosyal bir kuk devleti niteliğini taşımaktadır. Bundan dolayı da, anayasa Türk emekçi halkın uygur uluslararası düzeye ulaşabilmesi için birincil umut kaynağının sosyalizme açık"tır. Anayasamızın 95. maddesine göre, Cumhurbaşkanı, mutlak bir tarafsızlık içinde olmalıdır. Halbuki Sayın Sunay, yurdumuz için büyük bir önemi olan bu tarafsızlığını emekçi halkın zararına bozacak biçimde kullanmıştır. Sosyalizmi yasaklamak, anayasamız sadece ve yalnız kapitalist sınıflara hak tanıdığı anlayına yelir ki, bu durum fâzîle-

tiçik çağrıdan başka bir şey değildir. Türkiye'nin tüm emekçileri daima fâzîlekarâsında olmuşlar ve olmaya da devam edeceklerdir. Sayın cumhurbaşkanının anayasadaki tarafsızlığını mutlaka muhafaza etmesi ve gerekirse ağırlığını anayasasına özüne ve ruhuna uygun bir biçimde ezilen emekçi halkın haklarında yana koyması gereklidir.

Türk emekçileri, anayasasının çîzdiği demokratik yoldan EMM'ne temsilcilerini mutlaka daha çok sayıda gönderecektir. Buna azimli ve kararlıdır."

Türkiye parlamentosunda bir sosyalist partinin grubu varken ve yetkili mahkemeler "anayasamız sosyalizme açık" bulunduğu görüşünde iken Sunay'ın aksine demeç vermesi kendisi için bîyîlik talihatsızlık olmuştur. Devleti temsil eden Sayın Sunay'ın şâzelikle rejim konusundaki konuşmalarında çok daha dikkatli davranışması ve tarafsızlıktan en ufak şekilde inhiraf etmemesi gerektiğini bu tepkiler açıkça göstermiştir.

ARPALIKLAR DAGITILIYOR

GENÇ adam uzun süre Başkent telefonlarının iş saatlerinde gelmeyen düğünlüni bekledi. Sonra, yavaş yavaş 11:31 24'ü çevirdi. Genç adam ile tatlî sessî hamam arasında şu konuşma geçti:

— Vakıflar Bankası Genel Müdürlüğü mü efendim?
— Evet buyurun efendim.
— Sizden bir şey istirham edeceğim.
— Buyurun beyefendi.
— Atıf Benderioğlu'nun, Vakıflar Bankası Genel Yönetim Kurulu Başkanlığına getirildiği doğru mu acaba?
— Evet beyefendi.
— Atıf Benderioğlu'nun enfrâktis geçirdiği ve halen evinde tedavi edildiği de doğru mu?
— Doğru, fakat beyefendi niçin soruyorsunuz bunları?
— Ben gazeteciymen de hammetfendi...

— Gazeteci misiniz? Fakat siz niyetimi istismar ettiniz?

— Teşekkür ederim hammetfendi iyi günler...

Genç adam ikinci telefon numarasını çeyirmek için rehberde Adalet Partisi Genel Merkezinin numarasını aradı. Buldu ve çevirdi. Genç adam ile Adalet Partisi Genel Merkezi yetkilisi arasındaki telefon konuşması ise şöyle oldu:

— Adalet Partisi Genel Merkezi mi?
— Evet buyurun bey.
— Bîzim Bumîn'in iş nîde?
— Hangi Bumîn'in, ne işi?
— Bumîn Yamanoglu'nun, İdare Meclisi üyeliği işi.
— Oldu, başlıdı işe. Fakat sen kimsin yahu?
— Benim kim olduğumu ne yapacağınız? Hangi idare meclisi üyeliğine acaba?

— Yahu ben sana kimsin diyorum, sen kalkıp bana sual soruyorsun? Adını söylemezsen kapatacağım telefonu...

— Ben mi, ben gazeteciyim.
— Hangi gazeteden?
— ANT dergisinden..
— S...r ulan eşekoglu eşek...

Ve telefon çatış diye kapanıldı. Eğer genç adam bir parça daha uğraşmış olsaydı, eski Demokrat Partiliлерin, seçmîzde Adalet Partili senatör ve milletvekilerinin atandığı Anonim Şirkeler İdare Meclisliklerini tek tek çakarabilirdi. Fakat, bu kadar uğraşmaya değmezdi. Çünkü, Bumîn Yamanoglu Yönetim Kurulu üyelerinden birine atandıktan sonra, ötekilerin başkaldıklarını düşünmek bir parça saflik olurdu...

Adalet Partisi'nin iktidara geldiğinden bu yana, işe göre adam değil, adama göre iş prensibi ile

■ İnönü Ecevit ekinde de mi cephe alıyor?

KURULTAY sonrası CHP'de çözülmeler ve çekışmeler devam ederken geçen hafta Akis Dergisi'nde yayınlanan Metin Toker'in "Karpuzun İçi..." başlıklı yazısı Ortanın Solu'na umut bağlayanlar arasında bir soğuk duş tesiri yaptı. İnönü'ye yakını bilinen Toker, CHP Merkez Yönetim Kurulu Üyesi ve Ulus Gazetesi Yazarı Selahattin Hakkı Esatoğlu'nun "My Fair Lady" adlı oyunu eleştiren yazısını ele olarak verip veriştiririyordu. Türkiye gibi fakir bir ülkeye bir müzikalin 2 Milyon Lira harcanarak Devlet Tiyatrosu'nda sahneye konmasını tenkit eden Esatoğlu'na Toker söyleyordu:

"CHP Merkez Yönetimi Kurulu üyesi böyle düşünüyorsa, kendisine TİP'i salık veririm. Eğer Esatoğlu, Ortanın Solu'nu memleketcilik hayatına giydirdiğini daceket重要意义, yanlışlıyor demektir ve onun bu yanlışlı, böyle vahim bir yanlışının CHP yayına organında yer bulmasın, CHP'nin her kademesinde ve CHP'nin yaşam organında bir fikir disiplininin kurulmadığını göstermektedir."

Toker'in bu yazısını bazı gazeteler, CHP'nin içinde ikinci mücadelenin başladığını, İnönü'nün Ecevit ve arkadaşlarına cephe aldığı şeklinde yansittılar.

Oysa, ortada İnönü'nün yedi bir oyunu vardı. Çünkü Feyzioğlu'nun ayrılımasından sonra CHP'den kopmaların bir türü

İSMET İNÖNU
(Partide yeni oyuna)

sona ermemevi ve Güven Partisi'nin Anadolu'da yer yer teşkilatlanması katısında genel merkez endişeye kapılmıştı. Selahattin Kılıçın ve Mahmut Vuralın geçen hafta CHP'den istifa etmeleri de endişeleri kırıklılıyordu.

İnönü bu çözülmeyi önlemek için "Bekleyin, hepini halledip arzuladıklarını yerine getireceğim" demiş ve eklemiştir:

"Yalnız bekleyin..."

İnönü'nün tezgâhlayıp damadı Toker, yoluyla uygulama alanına koyduğu planın esası, her zaman olduğu gibi, yine zaman kazanmakla ilgiliydi. Zaman kazanmak için de, İnönü'nün Ortanın Solu ekibine karşı harekete geçtiği kanısını yaymak gerekiyordu... Metin Toker de bu görevi yerine getirmiştir.

Kısaçısı, CHP içinde çözülmeleri durdurmak için, İnönü'nün hazırladığı bir oyun oynuyordu. Fakat simdiye kadar çok denenmiş bu oyular CHP'ye fazla bir şey kazandırmamıştı...

Orta Doğu

■ Amerika Türkiye'deki üsleri kullanacak mı, kullanmayacağı mı?

SRAİL'in Suriye'de sosyalist hükümeti devirmek üzere komplolar hazırladığı iddiası üzerine Başkan Nâşir'in Gazze'deki Birleşmiş Milletler askerlerini geri çektiğinden Akabe Körfezi'ni kapatmasıyla had safhaya giren Orta Doğu buhranı, geçtiğimiz hafta da bütün dünyaya korkulu günler yaşatarak devam etti.

Her ne kadar Akabe Körfezi'nin kapatılmasını bir savaş sebebi sayacağını evvelce ilan eden İsrail Mısırla bir mukabalede bulunamadıysa da, 6. Filonun Akdeniz sularında doğmasına, Sovyet gemilerinin muhtemel bir çatışma ihtimaline karşı savaş gemilerini Akdeniz'e geçiridine dair haberler, Orta Doğu konusundaki endişeleri adamaklı artırdı.

Bugün, için Başkan Nâşir hem son zamanlarda birbirinden adamaklı uzaklaşan arap devletlerini yeniden liderliği al-

tunda toplayarak büyük bir prestij kazanmış, hem de 1956 Süveyş saldırısından önceki durumu yeniden tesis etmiş bulunmaktadır. Ayrıca, amacının, İlk İsrail savaşından, yanı 1948'den önceki duruma ulaşmak olduğunu da açıklamıştır.

Bu durum, muhakkak ki, arkasında Amerikan desteğini hissedilen İsrail'i araplara karşı bir silahlı çatışmaya itmektedir. Amerikan halkoyu da, Orta Doğu'da Amerikan topraklarını korumak üzere ikinci bir Vietnam Savaşı için târik edilmektedir.

Böyle bir harekâtin Orta Doğu'da Amerikan emperyalizmine yeni imkânlar sağlayacağını bilen Sovyetler Birliği, herhangi bir sâdâhî halinde Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni destekleyeceğini kesinlikle bildirmiştir. İsrail'i ve Amerika'yı ikinci bir Süveyş hasretâsına sürüklendirmekten alıkonan da Sovyetler Birliği'nin bu kesin tutumudur.

Her ne kadar işin içine iki super devletin karışma olması Orta Doğu'da bir silahlı çatışma ihtimalini zayıflatmaktadır. Türkiye'deki tesislerin Arap ihtilafında kullanılmaması yolunda Türkiye'nin bir ikizi olmaz değildir."

Cok işaretler belirdi

Cetin Altan

Pakistan'dan Tunus'a, Endonezya'dan Cezayir'e kadar bütün İslâm âlemi İsrail'e ve İsrail'in iplerini elinde tutan Amerika ile İngiltere'ye karşı birleşti.

Kahvaltından önce her sabah Kur'an okuduğu İlân ederek oy toplama şansının kefesine müslümanlığı da yerleştiren Demirel iktidarı, emperyalizme karşı birleşen müslüman dünyasının dışında kaldı...

Demek ki Morrison firması temsilciliği ile kahvaltından önce Kur'an okuma aşkı birbirine dolanınca ortaya çıkan sarmaşık, müslüman ülkeler Amerika'ya cephe aldığı an yerini kolay bulamıyor ve kahvaltından önce okunan Kur'an'a, Morrison firmasının sempatisi ağır bastırır.

Kısa vadeli mantıksız politikanın gerçekler önünde aşıp kalması derler buna.

Aynı mantıksız tutum hep aynı afallamaya sarsılı kaykula yüksüp gidecektir...

32 milyonlu Türkiye'de 26 milyon özel teşebbüs bulunduğu iddiası da aynı soy politikanın bir başka tuhaf halkasıdır.

Planı gayri ciddi, demeci yalan, her davramış samimiysiz bir demagoglar kadrosunun souna kadar ayakta durmasına elbet imkân yoktur...

Ancak bu sallapatılık 1908 ile 1914 Türkiye'sine çok benzemektedir.

Osmanlı İmparatorluğu İttihatçıların dünyadan habersiz carteuseulguna yüz binlerin hayatını ödeyerek çöküp gitti.

Türkiye maalesef bugünkü sorumsuz yuvralanış da çok ağır bir şekilde ödeyeceğe benzemektedir.

Orta doğu krizi ateşlendiği yahut Orta doğu krizi etrafında yeni bir dünya dengeşinin kurulması gerektiği an, Türkiye elbisesini kaybetmiş bir plage kahramanı gibi cascavılık ne yapacağı bilmeden bunalmalar içine düşecektir...

Dünyadan habersiz bir takım dar kafla kişilerin, beyin kapasitesi bugünkü yüzünü anlamaktan acizdir. Bütün insanlık onları iki santimlik görüşü içine oturamayacağı için sonunda dünya dışı yaratıklar durumunda kalacaklardır. Ne çare ki buas farkında değildir. İttihatçılar da, eski C.H.P. kodamanları da, D.P. liler de farkında değillerdi.. Hepsi de:

— Biz emrederez olur hayalleriyle Eckambil kâğıtları gibi darmadağın olup savruldular.

Bugünküler de katyen 20. yüzyılın gereklerine ayak uyduramamakta ve olup bitenlerden hiç bir şeyi anlayamamaktadırlar...

Bu kapasitesizlik Türkiye'ye çok pahalı mal olacağın benzemektedir.

Birincil dünya savaşında çok ters bir yere düşmüş olan Türkiye, üçüncü dünya savaşında arifesinde de yine pek ters bir tutundadır.

Emperyalistlere karşı herkesin birleşmekte olduğu bir bölgede, geri bir ülke olduğu halde emperyalistlerin dümen suyunda gitmeye çalışmaktadır. Bizans politikasının son iflas noktası her saniye bir razı daha yaklaşmaktadır.

Avantayı, talanı bir parça daha sürdürmek için pupa yelkeni hangi ceheeneme doğru gittiğimiz farkında bile değiliz.

Korkarız ki gerçekler bir şahmordan gibi incektir tepeimize...

Kahvaltından önce Kur'an okuma propagandasıyla Amerikaneşik etmenin orta doğu krizi karşısında uğradığı şâşkınlık, bunun ilk habercisi gibi görülmektedir. Ne yapalmak ki bütün bu işaretlere karşı gözler hâlâ kör, kulaklar hâlâ sağdır.

Demirel'den sonra Amerikan Dışişleri Bakanlığı da, varlığını bütün dünyasının bildiği Türkiye'deki üslerini "thesis" diye yutturmaya çalışıyor, ondan sonra da bunların Arap - İsrail ihtilafında kullanılmaması için Türkiye'nin ikazda bulunmadığını söylüyor. Yani, adı "thesis" de olsa, "İs" de olsa, bu yerlerin gerektiği takdirde Amerikan uçaklarının harekatı için kullanılabilir.

Bu takdirde "Arapları destekleme" vaadî nasıl gerçekleştirilecekti?

Türkiye'nin bu çıkmazın 27 Mayıs gecesi başkente düzenlenen bir baloda yüksek rütbeli bir asker söyle dile getirdi;

"Peki, arapları destekledik, diyelim. Çatışma oldu ve biz de arapların yanında savaşa tutuşduk. O zaman, Amerikan üslerinden kalkacak uçaklar bizim kuvvetlerimizi de bombalayacak mı? Yoksa, biz Amerika'ya dur mu diyeceğiz."

Amerikalara "dur" denip denemeyecenin Irak ihtilali sırasında Amerikan uçaklarının Türkiye'deki üslere inip kalkışını hatırlayanlar pek alâ takdir etmektedirler.

BÜMİN YAMANOĞLU

hareket eden AP'nin büyükbaşları 1960 öncesi iktidarı aratmayacak biçimde ve daha ustaca Kamu Ekonomik Kuruluşları genel müdürlük, genel müdür yardımcılık ve yönetim kurulu üyeliklerini hovardaca paylaşmaktadır.. AP'nin büyükbaşlarının unutukları husus, ağır ağız sonun başlangıcına doğru yaktıklarıdır.

Bugün, için Başkan Nâşir hem son zamanlarda birbirinden adamaklı uzaklaşan arap devletlerini yeniden liderliği al-

Doğu'yu bir savaş alanı haline getirebilir, hatta bir üçüncü dünya savaşına yol açabilir.

Böyle bir savaşta Türkiye'nin tutumu ve Türkiye'deki Amerikan üslerinin durumu ne olacaktır?

Hükümetin kesin bir beyanda bulunmamasına rağmen Kahire'de yayınlanan El Ahram Gazetesi geçen hafta şu haberi veriyordu:

"Orta Doğu Buhranında Türkiye, Arap ülkelerini desteklemektedir. Türkiye topraklarının NATO üslerinin Arap ülkelerine karşı kullanmasına izin vermeyecektir." Habere kaynak olarak da, Türkiye'nin Kahire Büyükelçisi Semih Günver ile Misir Dışişleri Bakanı'nın yaptığı görüşme gösteriliyordu.

Buna karşılık, Amerikan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mc Closkey, geçen çarşamba günü sunları söyleyordu:

"Türkiye'de Amerika'nın üssü yok, tesisleri vardır. Bu tesisler Türk askeri gücüne aittir ve Amerika'ya kullanılabilmeli için verilmiştir. Türkiye'deki tesislerin Arap ihtilafında kullanılmaması yolunda Türkiye'nin bir ikizi olmaz değildir."

İRTİCA, BAKANIN KAPISINA DAYANDI...

■ Hizb-ül Tahrir'ciler "YORUM" adlı broşürlerini Faruk Sükan'ın evine de gönderdiler...

ANT yne yargılansı

Sadi Alkılıç'ın mahkümiyeti konusunda yazdığı «Dünya Alkılıç'ın Beraatini İstiyor» başlıklı yazdan dolayı hakkında dava açılan dergimizin sahibi ve yazı işleri müdürü Doğan Özgürden geçen çarşamba günü İstanbul Toplu Basın Mahkemesinde yargılanıldı. Özgürden adına Avukat Müşir Kaya Canpolat'ın katıldığı duruşmada, Yargıtay'ın Sadi Alkılıç hakkında verdiği karara sorulmasına karar verildi. Bittiği gibi, Yargıtay Alkılıç'ın 142. maddeden mahkümiyet kararını bozmuş bulunmaktadır.

Ote yandan, yine Doğan Özgürden hakkında nükleer mayınlar konusunda yazdığı «Cinayet Yerine İntihar» başlıklı yazdan dolayı Genel Kurmay Başkanlığı'nın emriyle açılan soruşturma sonuçlanmıştır. Genel Kurmay'ın soruşturma açılmasını bildiren yazısında, «ANT Dergisi'nin Bizim Radyo'nun Türkiye'deki basın organı gibi nesriyat yaptığı» iferi sürüllerken Özgürden'in «Askerleri kanuniara itaatlılığı ve halkın kanuniara karşı gelme teşvik etmek» iddiasıyla cezalandırılması istenmektedir.

Askeri Savcılık, Basın Kanunu'na göre basın söyleyişle işlenen suçlara askeri mahkemelerin hukmaya yetkili olmadığı bildirek dosyayı İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na havale etmiştir. Özgürden, 6 Haziran Salı günü İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nda ifade vermeye davet edilmiştir.

HER zaman olduğu gibi yine geç saatlerde eve gelmişti. Önce ayaklarını çıkarıp terliklerini giymiş, daha sonra salondaki ışığı yakarak geniş koltuğa oturmuş ve "Walky-talky" adı verilen el telsiz telefonunun sesini bir parça yükselterek sehpalan üzerine koymuştı.

Bir yandan Başkent Polisinin telsiz konuşmasına kulak kabartırken, öte yandan postadan gelen mektup ve gazeteleri açıp okumaya başlamıştı. Dört köşe zarfın üzerinde "Sayın Faruk Sükan, İçişleri Bakanı - ANKARA" yazıyordu. Zarfı yırtarak açmış ve içinden çıkan basılı kağıdın üzerindeki "Siyasi Yorum" başlığını okuduktan sonra su içeri gibi bir yudumda 5 sayfalık metni gözden geçirirmiştir. Metnin imza yerinde sol yanda "8 Safer 1387 - 17 Mayıs 1967" sağ yanında ise büyük harflerle "HİZB-ÜT TAHRIR" yazılmıştı.

Sınırlıydı. Hemen bir sigara yaktıktan sonra el telsizi ile Ankara Emniyet Müdüriyeti'ni aramış ve arasında su konusma geçmiştir:

— Muzaffer Bey, ben Faruk Sükan. Hizb-ül Tahrir'ciler artık bana da beyanname yollamaya başladılar.

— Ne zaman beyefendi?

— Bugün Muzaffer bey. Bu kez kışkırtıcı, temizleyin artık siz adamları...

— Bay üstüne efendim.

■ İslam devleti kurmak isteyenlere karşı Sükan'ın polis operasyonu

Turizm Tanıtma Bakanı Nihat Kürgat'ın turizmi geliştirmek amacıyla, tekke ve mescitlerin açılacağını müjdelediği (1) günlerden bir kaç gün sonra, harekete geçen Milli İstibbarat

FARUK SÜCAN
(Telsizli polis)

Teskilatı ve Emniyet, gazetelein manşetlerde verdiği "İslam Devleti Kurmak için teşkilatlananlar hazırladığı anayasa posta ile dağıtıyor" haberinin içi altında bir operasyon hizmeti. Bir gün sabaha kar-

C. H. P.'den ayrılanlar kurduğu Güven Partisi geçen hafta boyunca siyasi gözlemcileri mesaj etti. Bu hadise C. H. P. içerisindeki uzun bir mücadele neticesi olarak meydana çıktı ve 8'lerle, onları tasvip edenlerin partiden ayrılmaları ile sonuçlandı. Bu netice C. H. P.'ye ve onun lideri İnönü'ye büyük bir darbe indirdi. Görünüşe göre İhtilaf (Ortanın Solu) yüzünden çıkmıştı. Hakkı ise; Türkiye'de son aylarda coreyan eden hadiseleri takip edenlerce görülür ki, bu İhtilaf, Amerika'ya dayanan orduya hakim subaylarla, İngilizlerin dostu İNÖNÜ arasındaki müzdele zincirinin bir halkasını teşkil etti. İnönü, Amerika'nın kendisine karşı giriştiği müca-

ler tarafından kabul edildi beşinci bir kezde üzerinde bulunmasıyle mümkünür. Batıyı taklit edip ona battanmak siyasi İttihadın başka birsey değildir. Bu Müslümanların birinci düşmanıdır. İslâm kaldırılarak yerinde taklit edilen Lâiklik hiçbir zaman başarılı olmayı ve olmuyacak, doğrulanın hakim kimselarının İslâmîyetin başka bir yol bulmadığını anlamalarının zaman gelmedi mi? Hater sayılır bir devlet olmanın ve kalkınmanın, bütün Müslümanları bir devlet halinde toplayacak Hilafetten başka çare bulunmadığı görünenin artık zamanı gelmiştir.

8 Safer 1387
17 Mayıs 1967

HİZB-ÜT TAHRIR

Seriatçıları İçleri Bakan'a yolladığı Yorum...

gi Başkent'e yayılan ekipler, elinde arama kararları ile yola çıkmış ve sabah saat 05'de Birinci Şube'ye on bir kişi getirmiştir. Tutuklanan on bir kişiden 9'u "Seriata dayanan bir devlet kurmak amacıyla teşkilatlandırmaları hazırladığı anayasa posta ile dağıtıyor" haberinin içi altında bir operasyon hizmeti. Bir gün sabaha kar-

cısı Ercüment yakalanamamıştır. Annan'ın yurt dışına kaçtığı tespit edilmiş, fakat Ankara'da olduğu bilinen Ercüment bütün aramalara rağmen bulunamamıştır. Polisin bu operasyonundan sonra seriatçuların davranışları küllenmiş. Fakat, bir ay sonra bazı gazetelere gönderilen "yorum" başlıklı beyanname seriatçuların yine sahneye çıktıkları göstermiştir. "Yorum" başlıklı beyannameyi, yenileri izlemiş ve siyasi polis beyannamelerin dağıtımasını seyretemeye başlamıştır.

■ A.P., kendi tesisik ettiği irticai kendisini yemesinden korkuyor

Anayasaya ve beyannamelerini matbaalarda rahatsızla bastırın Hizb-ül Tahrir adlı, merkezi Beyrut'taki gizli teşkilat son günlerde işi, bakanlara da beyannameler göndermeye kadar getirmiştir.

Aşında bütün bunların sağlanacak yeri yoktu. Çünkü, parlamento'da kürsüye çıkıp konuşan bazı konuşmacılar ortaokul ve liselere din dersi konulmasının isteyebilmekte, tekke ve mescitlerin açılmasını teklif edebilmektedir. Adalet Partisi iktidarı her geçen gün gelişen ve pervers bir durum alan gerici ve seriatçı akımdan korkmaktadır. Fakat, korkmasına rağmen gellmeye önlenecek tedbir alamamaktadır. Çünkü, Alâeddin'in lambasında olduğu gibi bir kez devi şıyleden çkaran Adalet Partisi, onu tekrar şısesine sokamamaktadır. Ve sonunda seriat devi kendisini başbası bırakın Adalet Partisi'ni yiyecektir.

ANT'IN ÇAĞRISI

Bes aydan beri Türkiye'nin bağımsızlığı ve Türk halkın mutluluğu için mücadele veren ANT Dergisi'nin gerçekleri dile getiren yayım karşılığında bir çok bölgelerde ekarıcı çevreler ANT'in satışı bertalatmak için tertiplere başvurmaktadır. Bu tertipler karşılığında bütün okurlarımızın kendi bölgelerinde ANT'in satışı devamlı kontrol etmelerini ve gördükleri aksaklıları derhal idarehanemize bildirmelerini rica ederiz.

ANT'A ABONE OLUNUZ

Ayrıca, okurlarımızın ANT'a abone olmaları, hem dergilerini düzenli olarak okumalarını sağlayacak, hem de ANT'ın güçini artıracaktır.

ABONE ŞARTLARI:

- Yıllık 60 Lira
- 6 aylık 30 Lira
- 3 aylık 15 Lira

Dergimize abone olmak isteyen okurlarımız, abone bedeli su adresine gönderebilirler:

ANT DERGİSİ — P.K. 934 — SİRKEÇİ - İST.

.....

FE.

Anayasa, asıl bugünkü kapkaç düzenine kapalıdır

MEHMET ALİ AYBAR

KAPALILIK açıklik konusunda iki şey birbirinden ayırmamıştır: Anayasaya göre fikirlerin serbestçe açıklanması ile bir fikir etrafında örgütü siyasi hareketlerde bulunmak, ayrı ayrı şeylerdir. Gerçekten, Anayasamız bütün fikirlere, bütün felsefi görüş ve sistemlere, her türlü siyasi inanca açıktır. Madde 19: «Herkes, viedan ve dini inancı ve kanaat hürriyetine sahiptir.» Madde 20: «Herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatını söylemek, resim ile veya başka yollarla veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir. Kimse, düşünce ve kanaatını açıklamaya zorlanmaz.» der. 21. maddede de: «Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme, öğretme, açıklama, yarma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.» denilmektedir. Şu halde fikir ve fikirlerin açıklanması konusunda Anayasada yasaklı kayıtları herhangi bir hükmü yoktur. İstianasız bütün fikirler, felsefi sistemler serbestçe savunulabilir. Fikirler hürdür. Fikir ve inancından dolayı kimse kınanamaz. Gerçekten demokraside fikir suçu olmaz, olamaz. Fikre tahammülsüzük ise totaliterliğin, yanı dikta eğiliminin işi işaretidir. Demek ki Anayasa sosyalist düşünceye kapalı değil, açıktır.

FAKAT Anayasamız bazı fikirlerin, açıklanma sahnesini açarak örgütü bir hareket haline getirmesini yasaklamıştır. «Acaba sosyalizm siyasi bir hareket olarak, yasaklanmış olan işler arasında midir?» sorusuna cevap verebilmek için, önce bunların kesinlikle bilinmesi şarttır. Anayasamızın bir bir sağlığı bu siyasi hareketler sunlardır:

— Ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olan Türkiye Devletini parçalamayı hedef tutan hareketler. (Madde 3)

— Anayasının koyduğu esaslar dışında iktidara gelmeyi ve milli egemenliğin bir kişi, zümre veya sınıf tarafından kullanmasını amaçlayan hareketler. (Madde 4)

— Cumhuriyet şeşkinin değiştirilmesini amaçlayan hareketler. (Madde 9)

— Milli Mücadele ruhu ve ilkelerine, insan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik ve sosyal hukuk devletini devirmeyi hedef tutan hareketler. (Madde 22)

— Devletin sosyal, iktisadi, siyasi veya hukuki temel düzenini, kısmen de olsa, din kurallarına dayandırmayı hedef tutan hareketler. (Madde 19)

Besz bölümde toplanan bu yasaklar siyasi partileri ligili 57. maddenin de kapsamına alınmıştır. «Siyasi partilerin tüzükleri, programları ve faaliyetleri, insan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine ve Devletin ilkeleri ve milletiyle bölünmeziği temel hükmüne uygun olmak zorundadır. Bunlara uymayan partiler temelli kapatılır.»

Anayasasının yasakladığı siyasi hareketler bunlardan ibarettir. Görüldüğü gibi Anayasamızda ad olarak gidi veya bu siyasi sistem yasaklanmış değildir. Sadece belirli unsurlar gösterilmemiştir. Bu unsurları ihya eden hareketler ve yalnız onlar yasaktır.

BİR siyaset hareketin Anayasaya göre yasak olduğu hukmedilebilme için, tüzüğünde, programında veya faaliyetlerinde yukarıda unsurlardan bir veya bir kaçının bulunduğu tespit edilmek gerektir. Anayasamız bu yetkiyi Anayasa Mahkemesine ve yalnız ona tanımıştır.

Su halde Sosyalist siyaset hareket olarak da yasak değildir. Zira Anayasamızın öngördüğü köklü dönüşümler ve kabul ettiği temel ilkeler bir bütün olarak ele alınca ve Anayasamız milli tarihimize doğrultusuna oturtulunca —ki Anayasamız başka türde yorumlampsır ve değerlendirilemez— sosyalist bir partinin varlığının zorunlu olduğu ortaya çıkar. Anayasamızın kurmak istediği demokratik sosyal devlet düzeni aneak sosyalist bir partinin varlığı halinde gerçekleşebilir. Partiler yelpazesinde sol kanat olmazsa demokrasi de, sosyal devlet düzeni de boş sözler olmaktan öteye geçemez. Örnekler verelim:

ANAYASA, Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir devlettir der. Ve 2. maddenin gereğesinde (sosyal devlet) ilkesi özetle şöyle açıklanmaktadır: «Sosyal devlet, fertlere yalnız klasik hürriyetleri sağlamakla yetinemeyip, aynı zamanda onların insan gibi yaşamaları için zaruri olan maddi ihtiyaçlarını karşınlamalarını da kendisine vazife edinen devlettir... Her sınıf halk fabrikaları için refah sağlamayı kendisine vazife edinen zamanımızın devleti iktisaden zayıf olan kişileri, özellikle işleri bakımından baskılarla tabi olan işçi ve müstahdemleri, her türlü dar gelirli ve yoksul kimseleri koruyacaktır» denilmektedir.

Türkiye İşçi Partisi gibi milli bağımsızlığa kuşanmışa bağlı, emekçi halk sınıflarına dayanınan, onların menfaatlerini savunan bir sosyalist parti olmazsa ve emekçi sınıflar bu parti aracılığıyla devlet yönetimine ağırlıklarını koymazsa, sadece toprak ağalarıyla kompradorların etkilediği bir devlet emekçi sınıfları, işçileri, müstahdemleri, dar gelirli ve yoksul kimseleri nasıl koruyabilir? Emekçi halk kutularını insanca yaşama şartlarına kavuşturacak köklü dönüşümler nasıı gerçeklestirebilebilir?

Anayasa topraksız veya yeteri kadar toprağı olmayan köylü ailelerinin toprağı kavuşturulmasına enreden. Sosyalist bir parti olmazsa gerçek bir toprak reformu nasıı yapılabılır? Anayasa «mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olmaz» der. Emekçi halk sınıfları sosyalist bir partinin aracılığı ile devlet yönetimine ağırlıklarını koymazsa, mülkiyet hakkının toplum yararına aykırı kullanılmasının kim önleyebilir? Anayasa ekşisu hizmeti niteliği taşıyan özel kuruluşlar, kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılığı kazanıda gösterilen şekilde ödenmek şartıyla devletleştirilebilir der. Ağaların, kompradorların ekonomiye ve dolayısıyle politikaya hakim oldukları bir kapitalist düzende, sosyalist bir parti bulunmazsa bu işler nasiı bağlanır, denge nasiı sağlanır? Anayasa, «Devlet, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal iktisadi ve mali tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmaya destekler; işsizliği önleyici tedbirleri alır» der. Çalışanları alabildigine sömürmeye çarpan sınıfların etkilediği bir devlette, emekçi sınıflar kendi partileri yani bir sosyalist parti aracılığı ile seslerini duyuramaz, afor-

lıklarını koyamazırsa, bu işler nasiı başarırlı? Anayasa: «İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek; bu maksatla, milli tasarrufu artırmak, yarımamları toplum yararının gereklidir. önceliklere yönelik ve kalkınma planları yapmak devletin ödevidir» der. Sosyalist bir partinin ağırlığı olmazsa devletin yarımamları toplum yararının gereklidir. önceliklere yönelik olmaz olılmıksın olur?

Nitekim olmamıştır, olamamıştır. Bundan önceki Anayasamızda da toprak reformunu öğrenen hükümler vardı. Üstelik halkçılık, devletçilik, devrimcilik Anayasada madde halinde yer almaktaydı. Oysa emekçi halkın yoksulluğu, çaresizliği sürüp gitmiştir. Hatta bir kurtuluş savası vererek kazandığımız bağımsızlıkla bağıdışmayan durumlara döşülmüştür. Neden? Çünkü halk siyaset bir örgüt olarak devlet yönetiminde ağırğını duyuramamıştır. O ağırık olmadıkça da toplumun gerici ve tutucu temel yapısı değiştirememiştir. Ancak Türkiye İşçi Partisi kurulduktan ve helle Meclise girdikten sonra da, iktidarların politikalı Anayassaya uyurma zorunluluğu, Anayasamızın eksiksiz fastastamam uygulanması gereği, ciddi bir sonrun olarak ortaya çıkmıştır.

ANAYASA sosyalizme açık mı, kapalı mı?

Aşında bütün bu gürültüler Anayasamızın bugünkü kapkaç düzenine kapalı olmasından köpmektedir. Anayasamız toprak ağalarının, kompradorların ve bunların yabancı ortak ve hamilerinin çıkarlarına ket vuran hükümler ihtiyâ etmektedir. Anayasamız sol karakterde sosyalizme açık bir yasadır. Anayasa asıl kapitalizme kapalıdır. Şu anlamba ki, kapitalizmin ağır noktası olması halinde Anayasa hükümlerini hayatı geçirme mümkün değildir. Şüphesiz Anayasa Karma Ekonomi sistemini öngörmektedir. Fakat bu gerçekten emekçilerin yararına işlenen kamu sektörünün ağır bastığı bir karma ekonomidir. Anayasamızın rensiz olduğu doğru değildir.

ANCAK önemli olan Anayasamızın sosyalizme açık olduğu gerçeginin, bu son tartışmalar sonunda bir kere daha ortaya çıkmış olması değildir. Asıl önemle lizerinde durulması gereken nokta, sosyalizmin Anayasa uygululuğu sorununun, emekçi halkın hizla uyandığı ve sosyalizmi benimseme başladığı, Amerikan aleytigarlığının yoğunluğu, buna karşılık kapitalizmi savunan iktidarı tam bir aciz içinde bozulduğu günlerde bir tartışma konusu haline getirilmiş olmasıdır. Birçün, Yunanistan'da sol bir iktidarı önlmek için aşıri sağcı bir hükümet darbesinin yapıldığı günlerde raslaması da ayrıca dikkat çekicidir.

Sayın Cumhurbaşkanının çevresindeki uzmanlarca hazırladığı tahmin edilen o isabetsiz yorum ve yarguların, gerici ve tutucu basın tarafından ne ölçüde sömürüldüğünü bakınca, toprak ağalarının, kompradorların ve bunların yabancı ortak ve hamilerinin, Yunanistan'da olup bitenlerin özlemi duymuş olabileceği aksa geliyor. Bu baylara Türkiye'nin Yunanistan olmadığını ve darbe işine henüz başarıyla sonuçlanmış gözleme bakılamıyacagını hatırlatmak yetiniriz.

Vientiane'ın pazar yerlerinde halkın sefaleti açıkça görülmektedir.

LAOS' TA LAO' CL KONU

Yazı ve Fotoğraf

AMERİKA'nm Vietnam'da suhneye çıkışması aslında 1960 deñil, 1950 yılının haziran ayında başlar. Fransa dört yıldır Hincigini'de koloniyalist bir savaþ sürdürmektedir. Vietnam halkının kahramanlığı direnmesi sonucu inisiatif yavaþ yavaþ Fransızların elinden gitmektedir. Amerikan askeri uzman ve yardımcı grubunun (MAAG, Military Advisory and Assistant group) kuruluşu bu tarihe raslılar. 1950-1951 yılında Fransa'nın Güney Doğu Asya'daki savaþ bütçesinin % 15'i Amerika'nın cebinden çıktı. Dört yıl sonra, savaþın bitimine doğru bu rakam yıldızde %80'ü bulmuş oluþur ve harekâtın ana hatları Paris'te değil Washington'da Pentagon tarafından teşhit ediliyordu. Fransa beþ yüz bin kişilik (Amerikanın Vietnam'daki bugünkü asker sayısı) ordusuna rağmen çok yakın bir yenilginin eşiğinde olduğunun farkındadır. Derin bir ümitsizlige kapılan Fransa korkunç bir tekliyle Amerika'dan nükleer silah kullanarak vardığını konuşmayı ister. Dünya yeni bir atem savaþının kapılarından Nato memleketleri arasında çikan anlaşmazlık syesinde kurtulur. 7 Mayıs 1954 tarihinde General Vo N'guyen Giap komandasındaki Viet-Minh ordusu, Fransa'nın koloniyalist politikasında bir önlük noktası teskil eden Dien Bien Phu'da Fransız ordusunu yenilgiye uğratır. Dien Bien Phu Laos'un sınırları içinde bulunuyor. Son Uzak Doğu yolculuðumun iki hafþası bu memlekette geçti. Üç milyon nüfuslu Laos'ta bugün Vietnam'da silügeleñ dramın benzeri, daha kücük Aliller çerçevesi içinde cereyan ediyor. Laos'un doğuda Kuzey Vietnam, batıda Burma, kuzyede Çin, güneyde ise Kamboçya ve Güney Vietnam'ın bir kismına dayanan sınırları var. İcerde ise memleket birtakım görünülmeyen sınırlarla bölünmüþ durumda.

ve akaryakut yüklü olarak hareket ediyorlar. Bu yiyecek yardımını Kamboçya yapıyor. Tabii bu trafik Amerikalıları çileden çıkarıyor; hıncınları Ho Si Minh yoluyla hergün tonlerla bomba kırısarık gidermeğe çalışıyorlar. Yalnız bu bombardımanlar yolu gündüz tahrif et debiliyor. Gündüz ise yol bombos, karanlığın basması ile yüzlerce, binlerce sihirli el yolu tamir ediyorlar. Gece hıcumlarında is: ağaçlar ölüyor, trafik devam ediyor. Laoslu bir arkadaşı Ho Si Minh yolunu görmegi arzu ettiğimi söyledigim zaman gülerek: «Eger mutlaka indilir etmek istiyorsanız daha çabuk ve tesirli usuller biliyorum» dedi. Haftada 30-40 kamyonun geçtiği yol düşmanın karadan yaklaşması hem de hemen imkansız. Onbinin kuzey Vietnamlı bin Pathet Lao'lu ve dört yüz Vietkon askeri yolu gece gündüz korunması ile görevli...

Gelen oideni aratmivor

Laos'un iki başkenti var: Vientiane idarı başkent, Luang Prabang ise kral baskent. Yüz bin nüfuslu Vientiane zavallı bir şehir. Yüzyıllar boyunca sömürülmüş olmanın yaralarını her tarafta taşınır. Bu küçük memleketin halkı fransızlardan çok çekmiş. Şimdi ise Amerikalılarından... Gelen gideni hiç aştırmamış.

Başkent Vientiane'da yalnız bir tek asfalt yol var, gerisi toprak. Tozlu yolları, bodur yapıları ve cehennemi saçılı yüzünden Vientiane'da Amerikalıların varlığı o kadar hissedilmiyor. Eğlencenin isteyen, soluğu Bangkok'ta alıyor. Köşede bucakta patronları fransız olan, tek tük bar ve kahvehanelere rastlanıyor. Hepsi de hem isim, hem dekor yönünden Paris'in özlemini taşıyorlar. Yalnız dünyada bar işleterek para yapmanın imkânsız olduğu bir yer varsa o da herhalde Vientiane şehri. O zaman bu adamlar birer enayı (fransızın eneyisi ne ender rastladım) ve yahut başka bir uğraşları var. Bu basık uğraşın da hashas üretimi ve esrat ticareti...

Sivasi Liderleri

Laos, Uzak Doğu'da hashaş ekiminin kanunu aykırı olmadığı tek memleket. Dağlık bölgelerde yaşayan Meo, Yao ve Ho kabilelerinin basitçe geçimi, bu yükte hafif para da ağır bitkiden. Tayland ve Laos'ta bu ulaşılması güç Meo köylerine gittim. Tayland'da hashaş ekimi yeni yasak edilmiş, hükümet bu bitki yerine patates ekimesini öğütlüyor. Köylüler muhtarı sisika bacaklarını, çelimsiz kollarını göstererek bana dert yandı: «Patates ekmesi kolay, ama bu ağır yükler biz nasıl taşıriz, hem de kaç para karşılığında?»

Luang Prapang'da oturan Kral Savang Vatthana için böyle bir sorun yok.

Kendisi uçsuz bucaksız hasbahatlarla-
rinin sahibi ve memleketin bu işten en
büyük servet yapmış kişisi.

Bugünkü hükümet aslında bir koalisyon hükümeti. Başbakan Prens Souvanna Phouma kendisini nötralist addediyor. Memleketin yarısına hâkim Pathet Lao lideri solcu Prens Souphanavong'a başbakan yardımcısı ve ekonomi bakanlığı koltuğu verdiği halde Neo Lao Hak Sat (Pathet Lao'nun siyasi partisi) koalisyonu katılıyor. Buna sebep olarak hükümetin Amerika ve CIA'nın elinde oyuncak olduğunu ileri sürüyor. Kendisi Vientiane'nin kuzyeyinde Küpler Ovasında (*Plaines des Jarres*) gizli tutulan bir yerde oturuyor. Ne gündüz, hele ne gece Vientianeehrini terk etmek tekin adedilmiyor. Hükümet yetkililerine buraya yalnız Vientiane'ni değil bütün Laos'u görme geldigimizi hatırlattığımız zaman: Yalnız ulaşmanın delilik olacağını, memnuniyetle beş, on kişilik bir askeri eskort verebileceklerini örmekte söyleklereinde hakikaten sevmistiğim. Avni aksam Lan Xang otelinin

Vientiane'de bir çok yapılar Fransızların etkisi altında. İşte Paris'teki Zafer Anıtı'na benzetilmek istenen bir anıt.

barında Birleşmiş Milletler uzmanı hintli dostum: asıl delilin eskortla dolasmak olduğunu, uzaktan, sorğu sualsız ateş yağmuruna tutulacağımızı uzun uzun anlatı.

Pathet Lao'cular

Ertesi gün bu yardımsever yetkililere teşekkür ederek, bu isten vazgeçtiğimizi söyleyip, derhal bizi Vientiane düşme götürecek bir taxi aramaya ko-

*Küçük Laos'lular
gözlerini sefalete açıyor,
sefaletli uassuvarlar...*

PATHET ULARLA USTUM

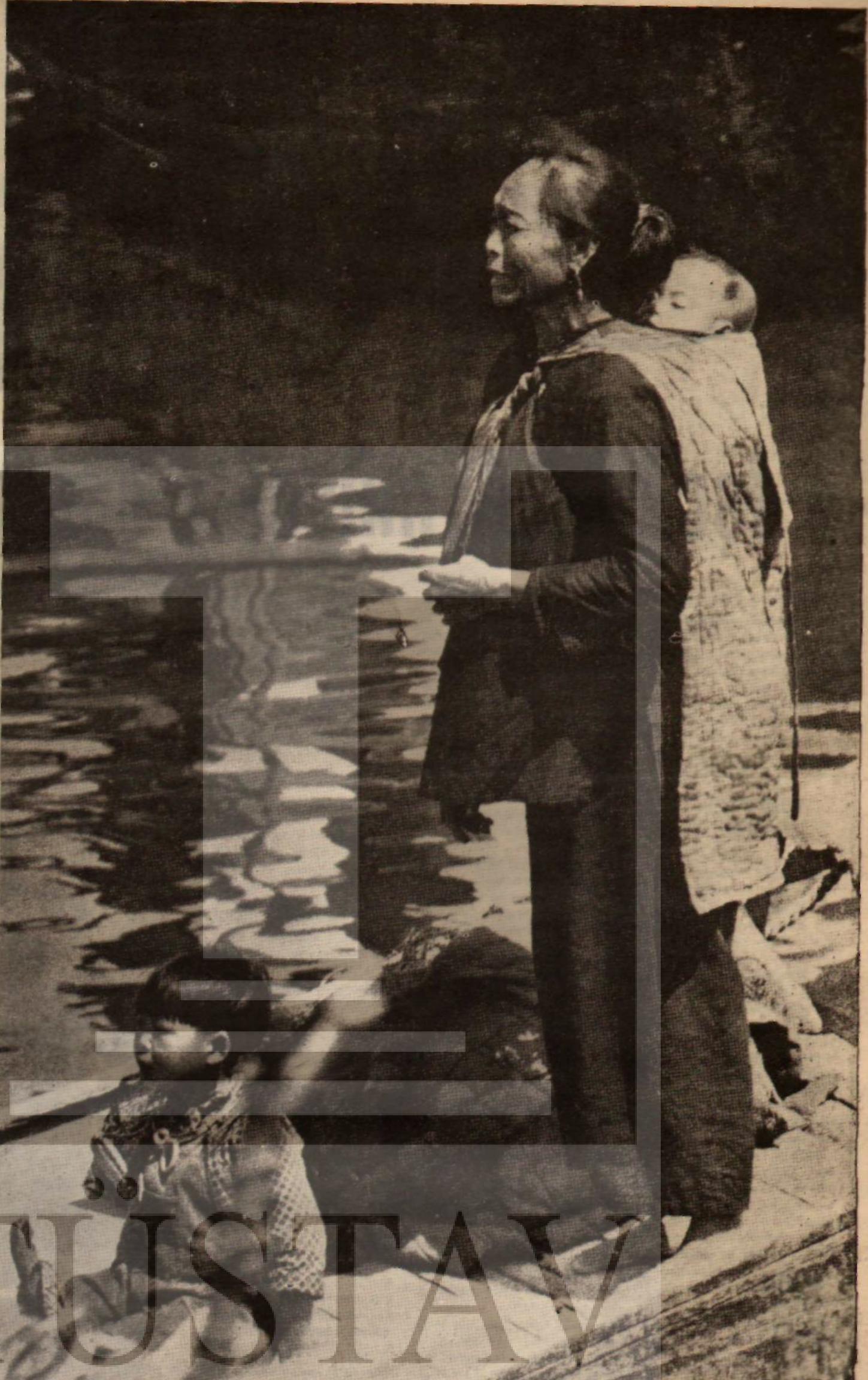
ağraf : GÜNEŞ KARABUDA

yulduk. Pathet Lao adını duyan şoförler umacıdan söz aćmışız gibi gözleri faltasız gibi açılarak bunun imkânsız bir iş olduğunu söylediler. Sonunda önemli bir para karşılığı ve bütün film kameralarını rehin bırakıp şoförsüz, külüstür bir Citroen bulabildik. Güneş heybetli Mekong nehrinin öbür ucunda batarken Vientiane arkamızda kalmıştı. Yolculugumuz uzun sürmeden yirmi-yirmibeg kilometreden sonra silahlı askerler tarafından durduruldu. Haki ecekti, mavi pantalon giyen bu askerlerin rütblerini gösteren hiç bir işaret yoktu. Merakla bize bakıyorlardı. Otomobili kenara çekip az bir yürüyüşten sonra bizi ormanın içinde ufak barakalara götürdüler. Tegmen olduğu anlaşılır bir genç, fransızca kim olduğunu sordu. Benim Türk esimin Isvec pasaportunu, basın kartlarımı tetkik ettikten sonra, aramızda bir kaç saat süren dostça bir konuşma başlıdı. Onbeş yıldır halk ordusunda çarpıştığını, küçük çocukken zengin bir toprak ağasına esir olarak satıldığını, hem içerdem hem dışardan memleketini sömurenlerle karşı, silahı kapılıp 1952 yılında halk ordusuna katıldığını gaz lambasının soluk ışığı altında anlatırdı... Sigara ikram ettiğim zaman kullanmadığım, hiç birisinin sigara içmediğini söyledi. Ayda kaç para aldığı sordum: 500 kip (10 lira) dedi. Vientiane'da sigaraların paketi'nin 150 kip olduğunu düşünerek ned'n sigara içmediğlerinin gerçek sebebini anladım. Bulunduğumuz yerden Kuzey Vietnam'ın başkenti Hanoi dört yüz kilometre uzakta idi. Amerikalılar gece gündüz bombardama bizi Hanoi'ye kadar götürebileceğini anlatı. Vedalaştık, Vientiane'a dönerken, arkamızdan koşan teğmen unuttuğumuz yarı paket sigarayı bize iade ediyordu.

Kim kime saldırıyor?

Vientiane sivil hava alanından uçakların kalkması ne meteorolojide, ne de kontrol kulesine bağlı. Dünyanın hiç bir havaalanı olmamış bir görevli var: pistten ölüz kovalayıcı! Bizi Laos'tan götürüren Royal Air Lao'nun her tarafı zangırdayan uçağının fransız pilotu, bir dolmuş şoförü edası ile kafasını çıkarıp, ölüz kovalayıcı her zamanki gibi azarladıkten sonra, uçağımız havalandırdı.

Elimde dünya çapında bir otorite olan Isvec'li ekonomik coğrafya profesörü Georg Borgström'ün bir kitabı var. Bu meşhur ilim adamının Asya hakkında yazdığı su satırları defalarca okumaktan kendimi alamıyorum: «Bugün Asya'da bir büyük milyar insan yaşıyor. 1980 yılında bu kutanın nüfusu bir milyar daha artarak iki büyük milyar olacak. Eğer bu insanlar bugün Japon'ya'nın hayat standartına (bati ölümlerine göre oldukça alçak) sahip olmak isterlerse, şimdi elde olandan gayri aşağda yazılı kantitede, yılda su maddeleri ihtiyaç olacaktır:

ÜSTÜM

Laos halkı bir zamanlar Fransızlar'dan çok çekmişti, şimdi de Amerikalardan çekiyor

50.000 milyar litre su
96 milyon ton pirinç
11 milyon ton buğday
198 milyon ton sebze
66 milyon ton balık (1965 te dünyada balık tüketimi 34 milyon ton)

14 milyon ton et
Buna günde yarım milyon ton çöp ve pisliğin nasıl ortadan kaldırılacağı sorumlu da eklemek lazımdır.

Borgström: «Hiç bir zaman aşıktan kıvranaşın insan'ın savaşa başlayıp, dün-

ya barışın tehdit edemezler, çünkü yiyecek ve diğer rezerveleri olmaması bunu imkânsız kılar.»

Güney Doğu Asya'da kimin kime saldıracağını tahmin etmek hiç de zor değil...

SOYGUN

işçinin 4 milyonu kaçırılıyor!

E ATMAN - İskenderun arasında petrol boru hattının inşaatında aşırıca gayri insanlı şartlar altında çalışan Türk işçilerin 4 Milyon Liralık hakkı bir yabancı şirketi tarafından yurt dışına kaçırılmak üzere.

Petrol boru hattı inşaatını yapan Joint Venture Entrepose -

Türk - İş'in ihaneti!

Sık sık işçiye hizmetten söz eden ve DISK'e uyuşta saldıran Türk-İş'in işi sınıfına nasıl ihanet ettiğini, Petrol Boru hattı inşaatında çalışan işçilerin kendilerine büyük haklar sağlayıp grevi ile bir kere daha ortaya çıkırmıştır.

DISK'e bağlı YİS'in yabancı şirketi sözleşmeye çağrmasından üzerine Türk-İş'e bağlı Yapı-İş Sendikası işverenle el altından işçiler haklarını çiğneyen bir toplu sözleşme imzalamış, YİS de bunun üzerine greve gitmiştir.

Türk-İş, YİS'in grevini karşı çıkararak «Grev yapanlar, Türk-İş'in üyesi olan işçiler değil, diğer bölgelerden buraya getirilmiş, bazları tahrif ederek, bazları da tehditle greve zorlanmış işçilerdir. Türk-İş bu grevin gerek başlangıcı, gerek muhtemel sonuçları ile ligisi olmadığı açıkları diye bildiri yaşamamıştır. Evet, grevin sağladığı imkânlar ortadadır ve bu başarısı ile Türk-İş'in gerçekten hiçbir ligisi yoktur. Türk-İş bu sonucun elde edilmesine engel olmak için işveren gibi davranışarak Türk işçisine ihanet durumunu düşmüştür.

Techint adındaki Fransız - İtalyan ortaklısı, Türkiye'deki işçilerini tasfiye ettiği ve milyonlarca liralık kazancını yurt dışına transfer ettiği halde Türk işçilerinin toplu sözleşme ile tannan haklarından büyük kısmını ödememiş, yabancı şirketin kefili durumunda bulunan Türk Petrolleri Anonim Ortaklısı da bu soyguna seyirci kalmış, hatta arachik etmiştir.

Olayın içyüzü şöyledir:

Türk Petrolleri Anonim Ortaklısı İskenderun - Batman arasında yapmaya karar verdiği petrol boru hattı inşaatını bir Fransız - İtalyan ortaklısı olan Joint Venture Entrepose - Techint Şirketi'ne hale etmiş ve inşaata 1966 yılında başlamıştır.

İnşaatta büyük ölçüde Türk işçileri çalıştırılmış, az miktarda İranlı ve Küveytli işçi de çalışmala katılmıştır. Ancak, yaptıkları iş çok daha ağır olduğu halde Türk işçilerine yabancı işçilerden daha az ücret verilmiştir.

Kanunun açık emrine rağmen, yabancı işveren, inşaat sahâsında seyyar bir hastane bulundurmadığı gibi sağlık memuru dahil istihdam etmemiştir. Dağlarda sık sık vuku bulan iş kazalarında Türk işçileri, tedbirsizlik yüzünden kan kaybederek ölmüş, resmi makamlar bu kanunsuzluğa billyük bir kayıtsızlık göz yummuslardır. Yazın yakıcı sıcaklığında işveren ve yabancı işçiler buzlu Coca Cola içlerken Türk işçilerine açık bidonlarda kaynayacak dereceye gelmiş su lar içirtilmiştir. Petrol boru hattı dağlardan geçtiği halde çalışanların istirahati konusunda da hiçbir tedbir alınmamış. Türk işçileri dağbaşlarında kayaların üzerinde yatmak zorunda bırakılmıştır.

Bu ağır şartlar karşısında inşaatta çalışan işçiler Yapı İş-

ler Sendikası (YİS)'e kaydolarak haklarının sağlanması için mücadeleye girmiştir. YİS derhal toplu sözleşme yapmak işere teşebbüle geçmiş, ancak işveren hifeye başvurarak merkezi Ankara'da bulunan Türk İş'e bağlı Yapı İş adlı bir sendika ile el altından işçiler aleyhine bir toplu sözleşme imzalamıştır. İnşaatta çalışan işçilerin büyük çoğunluğu kendisine bağlı olduğu için YİS yetkisiz olarak imzalanan bu sözleşmeyi kabul etmemiştir ve nihayet işin bitmesine 15-20 gün kala 9 Eylül 1966'da greve karar vermiştir.

Grev kararı alınmasını öğrenen yabancı işveren greve gitmenin hiçbir fayda sağlamayacağını, sendika greve gitse bile Bakanlar Kurulu kararıyla grevi durduracaklarını perversa açıklamıştır. Bunun üzerine sendika yöneticileri durumu bir bildiri ile basma duyurmuşlardır.

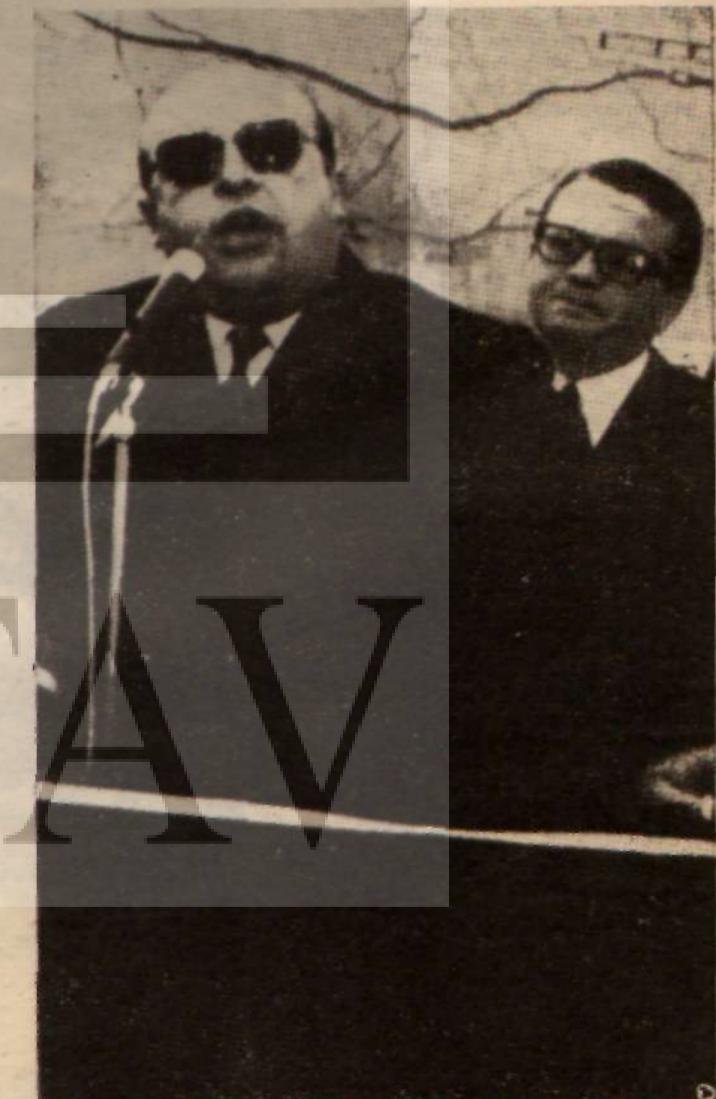
Neticede yabancı işverenin iddia doğru çıkmış ve 27 Eylül'de iş bırakılması kararlaştırıldığı halde 26 Eylül'de grev Bakanlar Kurulu kararıyla ertelemiştir. İşçiler 500 kilometrelük bir hat üzerinde çalıştıkları için grevi ertelediğine dair karar bittiği işçilerle zamanında duyurulamamış ve bu yüzden 27 Eylül'de işçilerin çoğu iş bırakmıştır. Bunun üzerine İşçileri Başkanlığı beş bin jandarmasını grevi işçilerin üzerine sevketti, sendika liderlerini tutukladı ve Diyarbakır'da 600 işçiye adliyeye sevketti.

Sendika avukatlarının itirazı üzerine Danıştay tedbir olarak grevin devam ettirilmesine karar vermiştir.

Grev devam ederken biz uzlaştırma kurulu kurulmuş ve 7.10.1966 günü her iki tarafın da tasvip ettikleri bir karara varılmıştır. Ancak işin kısa bir süre sonra biteceği ve işverenin de

yabancı olması göz önünde bulundurularak "bu toplu iş sözleşmesiyle işçiler lehine sağlanan menfaatlerin toplamına denk bir teminatın Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklısına verilmesine" karar verilmiştir. Uzlaştırma Kurulu'nun bu kararının işi altında işverenle işçi sendikası arasında 9.10.1966 günü toplu iş sözleşmesi yapılmıştır. Sözleşmenin 9/7 maddesinde de işçi hakları için TPAO'ya teminat verilmesi karara bağlanmış ve işveren şirket 10.10.1966 tarihinde TPAO'ya yazı yazarak nezdindeki istihkaklarının işçilerinin menfaatleri için teminat olarak tutulmasını istemiştir.

İşveren yabancı şirketin pipeline inşaatı kısa süre sonra sona ermiş, ancak Türk işçilerinin toplu iş sözleşmesinden doğan haklarının bir kısmı yerdi-

4 Milyon'un yurt dışına kaçmasından sorumlu olan TPAO Genel Müdürü Turgut Gülez, pipeline'in açılışında Bağbakan Demirel ile beraber

Türk - iş işçinin değil Amerika'nın hizmetinde!

4 Milyon
Liralık
hakları
dişarıya
kaçırılan
pipe-line
işçileri
grev
urasında...

gi halde, bir kısmı hiç ödenmemiştir. Protokollerde temin edilen haklar da verilmemiştir. Böylece Türk işçilerinin yadigar olarak 4 Milyon Lira civarındaki hakları tehdikteye düşmüştür. Bunun üzerine sendika TPAO'ya 15.11.1966 tarihinde Ankara 5. Noterliği vasıtasyile bir ihtarname göndererek yabancı işverenin işi haklarını tasfiye etmediğini bildirmiştir, nezdindeki teminatı serbest bırakmamasını istemiştir. Ancak TPAO bu ihtarnameye hiçbir cevap vermemiştir, nihayet Kirikkale Asliye Hukuk Mahkemesi'nin sorusuna üzerine 5.12.1966 tarihli telgrafında işçi hakları için ayrılan teminatı serbest bıraklığı, işçilerin haklarını yabancı şirkete teslim ettiğini bildirmiştir.

Böylece, Joint Venture Entrepose-Techint Şirketi Türk işçilerinin dört milyon liralık haklarını yurt dışına kaçırırken milli bir şirket olan TPAO da Yüksek Uzlaştırma Kurulu kararla ayrılan teminatı sorumsuzca serbest bırakarak yabancı şirketin işçilerine hizmet etmiştir.

Yapı İşçileri Sendikası, bîyesi bulunan işçilerin milyonlarca liralık haklarını elde etmek için simdi yabancı şirket alehine Ankara 2. İş Mahkemesi'nde ve İskenderun Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dava açmıştır. Ancak yabancı şirket bugünden yurt dışına çıkmak üzere olduğu için bu alacakların o şirketten tahsil edilmesi mümkün olamayacaktır. Yabancı şirket, İskenderun'daki mallarını yurt dışına götürmesi gerekirken, gazetelerin yazdigina göre, onları da yurt içinde başka müesseselere satarak ayrıca bir menfaat sağlamış, işçilere verilmesi gereken tasarruf bonolarını da vermeyerek zimmetine geçirmiştir.

İşçi alacaklarının yurt dışına kaçan yabancı şirketten tahsil mümkün olmadığı takdirde işçiler yeddiemin durumunda bulunduğu halde yabancı şirketin teminatı serbest bırakınca Türk'e, hele hele bir Türk İşci liderine yakışmayacak derecede fütsuzlukta benimsenilen bu sözümona sendikacılara, eğitim programının hângi eillerde yürütüldüğünü ispatlamaya sadece kendi resmi organları Türk-İş Dergisi'nin son sayısından alarak yukarıda kılıçesini yayınladığımız vesika dahı yeter. Türkiye'de sen-

i SCI sınıfına İhanet durumunda bulunan Türk-İş yöneticilerinin maskesi düşen yayınımız üzerine Seydi Demirsoy ve Halil Tunç adındaki iki Amerikanofili sendika Basın Kanunu'nun tamlığı cevap ve düzeltme hakkını tam manasıyla suistimal ederek geçen hafta ANT'in iki sayfasını birde işgal etmişlerdir.

ANT'ın yayını ve Türk-İşçilerin cevabını okuyan okurlarımız, muhakkak ki, iki yazıyı karşılaştırarak gereken değerlendirmeyi en mükemmel şekilde yapmışlardır.

Gönderdikleri cevap ve vesikalaları «şecaat arzederken sirkatını söylemek» durumuna düşen bu iki sendika ağası, kendileri belgelerle kendilerini bir kere daha ve inkâr kabul etmez şekilde ortaya koymak imkânını vermişlerdir.

1. Amerikan uyduyu Türk-İş'in iki yönetici, işçi harketleri tarihî üzerindeki cehaletlerine bakmadan «Biraz tarih bileyen herkes görmüşür ki, sendikacılığın, parçalandığı ülkelerde işçiler zor durumlarda düşmeye, demokrasije suikast teşebbüsleri başarı ortamını rahatça bûlmaktadır» diyecek bilgilik taslağı ve sözümona DISK'ı, demokratise suikast için ortam hazırlamakla ugulamağa kalkışmaktadır.

Sendikacılık bilgisinden bir parça nasibi olanlar dahı bilir ki, bütün demokratik ülkelerde işçi sendikaları ayrı ayrı federasyonlarda gruplaşmışlardır ve hiçbirinde de demokrasije suikast yapılmamaktadır. Mesela Fransa'da 5, Ingiltere'de 2, Pakistan'da 2, Meksika'da 2, Venezuela'da 2, Belçika'da 2, Hollanda'da 2, Hindistan'da 3, Seylan'da 4, İsrail'de 3, Japonya'da 3, Almanya'da 2, İtalya'da 4 işçi konfederasyonu vardır ve o pek hayran oldukları Amerika'da da AFL-CIO'nun işçi sınıfına İhanet eder durumuna düşmesi üzerine, tipki Türkiye'deki gibi, devrimci sendikalar konfederasyondan ayrılmak için harekete geçmişlerdir. Dünyanın hiçbir yerinde dûrust ve devrimci sendikalar, sınıfına İhanet eden sart sendikacılardan peşinden sürüklenevmeyi kabul etmemiştir, ayrı demokratik kuvvetler meydana getirmiştirler. DISK bareketi de bunlardan biridir.

2. Demirsoy ve Tunç, fotokopilerini yayınladığımız «jurnal gebekesi» kurulmasına dair genelgeleriyle ilgili iddialarımıza da cevap vererek «Genelgeleri tarafsız gözle okuyan herkesin kabul ettiği gibi, Türk-İş'in yazıları ne telâye, ne de jurnalistik havası taşımaktadır.. Olagan genelgeleri dahi iftira kampanyaları içinde kullanılmaya yeltenmişlerdir» demektedir.

Türk-İş genelgelerinin tam metni 15. sayımızda yer almaktır. «Gizli, damgasıyla gönderilen, «DISK'in faaliyetleri hakkında on beş günde bir merkeze rapor verilmesini» ve «Bu genelgenin bölige temsilcileri tarafından özel olarak sakianmasının hususuna dikkat edilmesini» emreden, gönderilecek cevapları çift zarfı kouulması isteyen bir genelgeyi olagan sayan, buların telâs ve jurnalistik havası taşımadıkları ieri sürebilen bu sendika ağaları, acaba ANT'ı «iftirâda bulunmakla suçlarla biraz olsun sıkılmışlardır?

3. Amerika uyduyu Demirsoy - Tunç Billisi, tekçipteinde dahi «Türk işçisinin Amerikan Doları ile eğitilmesini savunmak en etkili gösterilebilir», «Türk-İş'in hâzırladığı broşürleri, eğitim programının yılamlarla kötülemeye çalışanlar, dayanıklarını yalandan aldıkları için iddialarını hiçbir zaman ispatlayamayacaklardır.» demektedirler.

«Dolar beslemesi» olmayı bir Türk'e, hele hele bir Türk İşci liderine yakışmayacak derecede fütsuzlukta benimsenilen bu sözümona sendikacılara, eğitim programının hângi eillerde yürütüldüğünü ispatlamaya sadece kendi resmi organları Türk-İş Dergisi'nin son sayısından alarak yukarıda kılıçesini yayınladığımız vesika dahı yeter. Türkiye'de sen-

TÜRK-İŞ Sendikacılık Koleji 5.inci dönem mezunlarının diploma töreni 11 Nisan'da Koçel'de yapılmıştır. 24 sendikacılık diplomasını Türk-İş Başkanı Demirsoy, Genel Sekreter Yardımcıları ile Prof. Turhan Esener (Yukarıda) Amerikalı uzman Mr. Manson (Ortada) vermişlerdir. Törenin açılış konuşmasını Kolej müdürü vekili Muzaffer Saranç (Altta) yaparken görülmektedir.

Türk-İş Koleji'nde işçiler Amerikan çırkarlarına göre eğitilmektedir. İşte AID yardımlarıyla açılan Türk-İş Sendikacılık Koleji'nde Amerikalı Uzman Mr. Manson bir sendikacılık diploma veriyor...

dikacı yetiştirmek üzere Türk-İş tarafından kurulan Türk-İş Sendikacılık Koleji'nde Türk İşçileri Mr. Manson gibi Amerikalı uzmanlar tarafından Amerikan çırkarlarına uygun şekilde eğitilmektedir.

Ispat isteyenlerin suratına kendi yarınladıkları bu fotoğrafı bir utanç vesikası olarak çarpaz.

4. Türk-İşçilerin, Amerikan işyerlerinden çalışan Türk işçilerinin haklarını sağladıklarına dair gönderdikleri belge ise, ANT'ı yalanlamak söyle dursun, aksine iddialarımızın doğruluğunu daha kesin şekilde ortaya koymuştur.

Milyonlara mefreka Türk toprağını işgal altında bulunduran Amerika, buralarda cahtırdığı Türk işçilerinin Türk kanunlarından doğan haklarını vermemiştir. Türkiye Cumhuriyeti hükümlerini bir devlettir ve Türkiye'de faaliyet gösteren herkes gibi Amerikan Kuvvetleri de Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına tabii olaçaklardır. Amerika Türk işçilerinin haklarını vermediği takdirde tutulacak yol, 275 Sayılı kanuna göre, bir işveren temsilisi, bir işçi temsilisi ile tarafsız bir aracın başkanlığında bir uzaştırma kurulmuş meydana getirmek, bu kurulun kararı da kabul edilmeli takdirede grev hakkı kullaçmaktar. Bu uzaştırma kuruluna seçilen işçi temsilcisinin ödeneğini işçi sendikasının, işveren temsilcisinin ödeneğini de İşverenin vermesi gerekdir.

Gel gör ki, Amerika Türk kanunlarını hice saymış ve ihtiyâfi çözümlemek üzere, Tunç'un gönderdiği vesikada da belirtildiği gibi, Amerikan kanunlarında göre «Avrupa'daki Amerika Birleşik Kuvvetleri Komutanlığının 10 Kasım 1964 tarihli müsaade yazısı ile Amerika Birleşik Devletleri Ücret İtirazıını İnceleme Komisyonu» kurulmuş, başkanlığına C. J. Lewis adında bir Amerikalı getirilmiş ve Halil Tunç da bu komisyonaya sağıntı gibi bir üye olarak kabul edilmiştir.

10 Kasım 1964'ten beri üyesi bulunan bu komisyonda Halil Tunç'un ödeneği de, temsil ettiği sendika tarafından değil, ANT'ın 15. sayısında yayımladığımız vesikada da görüldüğü gibi Amerikan Kuvvetleri tarafından tahakkuk ettirilmektedir.

Halil Tunç, yayınladığımız vesikanın asılsız olduğunu söylememediği gibi, 1964'ten beri üyesi bulunduğu bu Amerikan komisyonunda kendisine tahakkuk ettirilen paraları alıp almadığını kesin olaçak beyan edememiştir.

Ancak, komisyonunu yaptığı 24 oturundan sadece karar sahâsında olaçarına katıldığı ieri sırnamektedir. Tunç, böylesi sighti olarak giirdiği komisyondu dahi görevini yapmadığını tekrarında aşıya vurmaktadır. Amerikalılarım kurdugu komisyonun çalışma aralarında Türk işçisinin temsilcisi sürekli olarak katılmazsa, eide edilecek sonente ne olaçagını, bu konularda en kürkli bilgi olsalar dahi tudur edecektir. Nitelikle Amerikan komisyonu Türk işçilerinin 1952 yıldan beri ödemeyen pişâr yemiyelerinden sadece 1958 Aralıktan 1962 Mart tarihleri arasındaki kısmının ödemesine karar vermiş, ancak bu tarihler ödemesi için de, yine Tunç'un gönderdiği vesikada gürültülü gibi, «İtiraz sahibinin ABD'nin bütün yetkilâmâti müldeâtince ifâ olunan iş hizmetleri sebebi ile veya bu hizmetlerin neticesi olaçak halen zulur etmiş veya erâkâbleek her türlü talep, istek veya dava yollarından umumu ve gayr kabili rüeu olmak üzere bir İbrâname imzalamasını şart koşmuştur. Yanlı 1952 ile 1958 arasındaki bütün işi haklarından tamamen feragat edilmiş, Türk işçisinin haklarınum büyük kısmı Amerika'ya yedirilmiştir.

İste, Tunç'un işçiye hizmeti budur...

Türk-İş, işçinin değil, Amerika'nın hizmetindedir!

Esasen Latin Amerika ülkelereinin genel şartları kabaca gözden geçirilirse ve Güney Amerika haritasına göz atırsa, durum daha iyi anlaşılabilecektir.

Güney Amerika kıtasının en modası geçmiş askeri diktatörlerini Bolivya bölgesindedir. Mescidî, Paraguay, dünyadan en gerici rejimine sahip sayılmalıdır; bir topçu subayı, yillardır ülkeyi haraca kesmektedir.

Güney Amerika kıtasının en bozuk ekonomik şartları, Bolivya bölgesindedir. Brezilya'nın kuzey doğusundaki sefalet dünya ölçüsünde bile eşine az rastlanır bir karakter taşımaktadır.

Güney Amerika kıtasının en ihtiialci halk küteleri Bolivya bölgesinde yaşamaktadır. Mescidî, Paraguay'ın Chaco eyaleti, tarihinin büyük bir kısmını savalarla geçirmiştir.

Güney Amerika kıtasının en zengin toprakları ve madenleri, en yüksek dağları ve en baldır ormanları Bolivya bölgesindedir. Denizle, hattâ havayollarıyla en zor irtibat kurulabilecek bölge bütöndür.

Nasrettin Hoca'nın ünlü helva hikayesinde olduğu gibi, Bolivya bölgesinde ihtiial için bütün şartlar hazırır.

Che'nin yeni Vietnamlar yaratma kararı, kendisinin helvayı yapmak için aşığı üzerine allığı anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, yakında Bolivya bölgesinde irmik helvasının pismeye başlamasına hiç şansı mak gerekmektedir. Esasen, pro-Castro gerilla gruplarıyla gerici mahalli hükümet liderleri arasında silahlı çarşışmalar şimdiden başlamıştır bile... Yine Guevara'nın mektubunda belirttiği gibi, Birleşik Amerika askeri danışmanları, Bolivya bölgesi mahalli ordularında görevde yollanmışlardır.

Dünyanın Güney Doğu Asya, Kore, Orta Doğu, Afrika, hattâ Yunanistan ve İspanya gibi bölgeleri Vietnamlaşma'ya giderken, aslında Vietnamlaşma'ya çok uygun olan Bolivya bölgesindeki bu gelişmeleri yakından izlemek gerekmektedir.

DIS YORUM

Nijerya da parçalanıyor

Hüseyin BAŞ

SİYAH KİTAP, 1965 sonlarından bu yana birbir ardından patlak veren askeri darbelerle Latin Ülkelerinin Ünlü «pronunciamientos»lar devrinin fersah fersah geride bırakır oldu. Kongo'da General Mobutu'nun iktidara el koymasıyla başlayan ilk siyah darbeyi çok geçmeden yine aynı yıl içinde Merkezi Afrika Cumhuriyeti'nde, 1966'in başında itibaren de Yukarı Volta, Nijerya ve Gana'da patlak veren askeri darbeler izledi.

Bugün 72 Bin Kilometre Kare yüzölçümü ile Afrika'nın en küçük ilkesi olan Sierra Leone'de askerlerin iktidara el koymasıyla sonuçlanan darbein üstünden iki ay geçmeden, 50 milyon nüfusu ile siyah kıtanın en yoğun ve en zengin ilkesi olan Nijerya, parçalanma tehdidiyle karşı karşıya gelmiştir.

967 Bin Kilometrekare'de Afrika'nın en zengin doğal kaynaklarına sahip bulunan Nijerya, dört büyük etnik grubun meydana getirdiği bir federasyondur. 1960 yılında elde edilen bağımsızlığın ilk yıllarında Afrika'da «demokrasi ve çeşitli etnik gruplar arası dengenin örneği olarak gösterilen Nijerya, çok geçmeden, eski sömürgecilerin dalkı başlangıçta çeşitli etnik gruplar arasında adengesizlik yaratan bir düzen kurarak inceden inceye planladığı oyunları amansız bir savaşa sahne olmuştur.

Askerî darbe ve büyük katliam

İlk kez 15 Ocak 1966'de General Ironsi'nin liderliğinde doğu bölgesindeki sayıları 8 Milyon'dan ibaret olan Ibo'lar, kuzeyin etkin lideri Sir Ahmedu Bello'nun Sir Ebubekir Taweta aracılığıyla sürdürdüğü federal yönetimle karşı ayaklanmış ve ayaklanma federal Başbakan Tafawa Balewa, Bello ve kuzeyle

İttifak yapan batı bölgesi Başbakan Akintola'nın bertaraf edilmesiyle sonuçlanmıştır.

General Ironsi'nin ülkede birliği sağlamak amacıyla federasyona son vermek istemesi, gerek nüfus, gerekse de yüzölçümü bakımından federasyonda ağırlığını duyuran kuzey eyaletinin direnciyle karşılaşmakla gecikmemiştir. Kuzey halkı ayaklanarak binden fazla Ibo'yu boğazlarken kuzeyli askerler de harekete geçip geçen temmuzda İronsîyi devirmişler ve yerine Yarbay Gowon'u getirmiştir. İki ay sonra, Ekim'de patlak veren bir askeri isyanın ikibine yakın Ibo'nun katiliyle sonuçlanması ve bir milyona yakın Ibo'nun doğu bölgelerine göç etmesi, iki etnik grup arasındaki çatışmayı son haddine vardırılmıştır. Doğu Bölgesi Askeri Valisi Albay Ojukwu federal hükümeti tanınmadığı ilân etmiş, kuzeyi «genocides» ile suçlamış ve kuzeyle bir federasyon halinde birlikte yaşamamasını imkânsız olduğunu ilân etmiştir. Albay Ojukwu, ayrı orduları ve gelirleri olan sekiz devletten kurulu bir konfederasyon kurulmasını ileri sürerek batı, orta-batı ve doğu bölgelerinin kuzeyin etkisinden ve ağırlığından kurtulmasını öngörmüştür.

Yarbay Ojukwu'nun inisiyatifiyle federasyonun bekası saglamak için Gana'da düzenlenen ve federal askeri hükümetin lideri Gowon ile diğer bölgeler liderlerinin katılımıyla yapılan kararların Merkezi hükümet tarafından savsaklanması krizin yeniden patlak vermesine yol açmuştur. Yarbay Ojukwu 25 Şubat'ta federal hükümete verdiği ilk ultimatomda Gana'da alınan kararların en geç 31 Mart'a kadar uygulanmasını istemiştir. Aksi halde, kararları tek yanlı uygulayacağını bildirmiştir. Gowon, doğu bölgesinin ultimatomunu federasyonun parçalanmasına yönelik bir hareket olarak yorumlamış ve federal bütünlüğü saglamak için «çorsa başvurmakta hiçbir salıncık görmemistir.

Kanlı bir iç savaşa doğru...

Bugün Nijerya'daki çatışma son safhasına gelmiştir. Yarbay Ojukwu, uzun bir süreli Nijerya petrolünün en zengin yataklarının bulunduğu doğu bölgesinde federal otoriteyi tamamamaktadır. Bölgede federal hizmetleri kontrol altına alınamayan Lagos hükümetine ödemeleri kesmiş, ürünlere ticaretini kendisi yapmaya başlamış, mahkemeler kurmuş, tek kelimeyle «bağımsızlığını» ilân etmiştir. Son gelen haberlere göre, Yarbay Ojukwu, doğu bölgesinde «Biafra» adını taşıyan otonom bir devlet kurmuştur. Öte yanda batı bölgesinin durumu da federasyonun geleceği bakımdan endişe vericidir. Nitekim Mayıs ayında İbadan'da verdiği bir demeçte Yoruba'ların lideri Awo Lowo, «Doğu bölgesinin federasyondan ayrılmazı halinde batının da aynı yolu izleyeceğini» açıklamıştır. Bu durumda batı bölgelerinin Biafra örneğini izlemeleri, Nijerya Federasyonu'nun tamamen parçalanmasına yol açacaktır. Merkezi otoritenin kuvvet kullanarak «doğu yola getirmek alternatifini seçmesi, siyah kıtada yeni karışıklıkların, kanlı bir iç savaşın patlak vermesiyle sonuçlanması ihtimali mevcuttur. Ancak, Gowon birbiri ardından bağımsızlıklarını ilân edecek doğu ve batı bölgeleriyle başa çökacak güne sahip midir? Soruya şimdilik «hayır»la cevaplamak mümkünündür.

BÜYÜK ŞÂİR'İN DÖRDUNCÜ ÖLÜM YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA

Nâzim Hikmet'in Türkiye'de son gecesi

KEMAL SÜLKER

15 Temmuz 1950 günü saat 14.15'te Nâzim Hikmet, Cerrahpaşa Hastanesinde Verem Pavyonunda özel bir odadaydı. İkinci defa başladığı açık grevini bilim adamları, sanat ve basın mensuplarının israrlı ricalarla üzerine 17 gün sonra bırakmış, halsiz düştüğü için de özel bir özen görmeye başlamıştı.

CHP iktidarı 14 Mayıs 1950 de sona erdiğince Nâzim'in suçsuzluğunu sorunuyla ilgilenecek makam yoktu. İşte bu nedenledir ki açık grevini profesörlerin, başyazarların, yazarların, bilim ve sanat adamlarının israrlı istekleri fizerine aralamayı kabul etmişti.

15 Temmuz 1950 günü saat 14.15 te hastane odasının kapısını iki avukat birden açıyor ve sevinçli bakışları Nâzim'a bakıyorlardı. Bunlardan birisi İrfan Emin Kösemihalioğlu, öteki de Mehmet Ali Sebük tüt. Mehmet Ali Sebük, Nâzim Hikmet'in son mahkûmiyetlerine ait Harp Okulu ve Donanma Komutanlığı Mahkemelerinin duruşma dosyalarını incelemiş, Nâzim'in suçsuzluguna, hiç olmazsa 28 Yıl 4 aylık bir mahkûmiyet yerine en çok Beş yıl mahkûm edilebileceğine inandığını cesur ve hukuk bilimine uygun makalelerle cesaretle ortaya atmıştı. İrfan Emin ise, Nâzim'in hem müdafii, hem de vasisi idi. Nâzim Hikmet, Piraye Ran'dan ayrıldıktan sonra, İrfan Emini vasi kabus etti.

Bu iki güler yüzlü insan, yarın daydı. Sabahattin Ali'ye bir konuyu aydınlığa kavuşturacaklardı.

Avukat Sebük ilk müjdeyi verdi:

«Hürsün, af kanunu seni de kapsıyor!»

İrfan Emin, çok edebi ve çok durgusal etimeler söyledi.

Nihayet Nâzim, tahliye formalarını tamamlanarak hastaneden ayrıldı. Cağaloğlu'ndan gerek Kadıköy İskelesine geldi ve İstanbul semtine veda ederek Vâ-Nû'lara konuk gitti.

Nâzim Hikmet yeni bir yuva kurdu. Cezaevinde iken evlendiği Münevver Andac'tan bir erkek çocuğu olmuştu. Kadıköy'de Mühürdar'da, Adliye yanında 59 Numaralı evin alt katını kiraladılar. Mümkin olduğu kadar az kimseyle konuşuyor, az kimseyle arkadaşlık yapıyordu. İpek Film'de çalışıyordu, akrabaları, çok yakın dostları Vâ-Nû ve Müzehher Vâ-Nû ile, bir iki gazeteci arkadaş ile yemek yiyordu. Gazetelerde yalan yanlış haber de çıkyordu:

Nâzim Hikmet Türkiye'den gitmek için pasaport istedi.

Emniyet Müdürlüğü Nâzim Hikmet'e pasaport vermedi.

Nâzim Hikmet, Fransa'ya gitmek için passport istedi.

Serteller de Italya'ya gidecek, vs.

Oysa bunların hiç birinin asla astarı yoktu. Cumhuriyet'in tecrübeli adliye-polis muhabiri rahmetli Ferdi Oner, Nâzim'in kaçacağı haberinin polisçe öğrenildiğini, hatta bir gece Boğaz'da Nâzim'a benzeyen birine ateş ettiğini söyleyordu. Oysa Nâzim, kendi memleketinde bildiği alanda çalışmak, para kazanmak, evine bakmak, çocuğunu Nâzim'in durumundaydı o zaman.

— Bahriye mektebini bitirdiğinde ve bahriyeyi bitirenlerin er olarak askerlik yapmadığını belgelemek. Zira 5 D.P. Milletvekili ile 1 CHP Milletvekili Nâzim'in zatürrieden tedavi edilişi ve esilki cellî askeriden İhraç edildiğinin belgesini ele geçirme.

Nâzim, evinin çevresinde bekleyen, Jepple kendisini ve eşini izleyen polislerden çekinmiyor.

Nâzim, sekiz ay izlendi, aldrmadı. Çalıltı.

Bir gün bir haber geldi kujagina:

«Seni askere alacaklar, belki de...»

Nâzim cevap verdi:

«Bu kanunsuz bir iş olur, ben askerlikten daimi çürüge çika-

rıldım.»

Sonra İlave etti:

«Benim gibi olañardan bir kişi bugün Milletvekili. Oysa askerliğimi yapmayı milletvekili olmaz, olamaz. Bu bakımdan duyduğunuz haber yanlış. Heni niye böyle bir yola başvurular? Sebeb yok!»

Ama, kulağa gelenler doğrulado ve bir gün Nâzim, resmen askere çağrıldı. O gün askerliğini yapmak üzere silah almanın alınması sırası geldi. Kadıköy Askerlik Şubesince kendisine bildirildi. İşlem başlandı.

Nâzim, alabildiğine fizildi. Sabahattin Ali'yi hatırlamaya, yakınlarına söylemeye başladı.

Nâzim'in askere alınaması karar kesindi. Askerlik mîmayenesi yapıldı. Nâzim evini geçindirmek için hentil bir çalışma düzenledi. Kurmuş ve hentil bir bütçe yapmak olanğını kazanmıştır. Durum, vasisi ve avukatı İrfan Emin Kösemihalioğlu'nun çok ilgilendirmiştir. Nâzim'in hayatının çok iyi bilen rahmetli İrfan Emin:

«Nâzim, diyor, sen Heybeli Ada Bahriye mektebinin son İki yılında bir bir üstüne zatürlein oldun, hastanede tedavi edildin. Sonra da Hastane seni daimi çürüge çıkardı. Şöyledi yorıldırı raporda:

Hizmetçi askeriye bir daha kullanılmamak üzere silikelli askeriyeden İhraç edildi.

Nâzim'in cevabı:

«Tabii, öyle olsun oluyordu.

Sonra da İrfan Emin:

«Ben, ne yapar yapar resmi kayıtlardan bunu bular, senin askere alınmanı önerim.» diyor.

Oysa Nâzim, Askerlik Şubesinin davetine uymuş, Selimiye Kuşçasına bile, sevk hazırlığı için gitmişti. Ama, ne olmuşsa olmuş sevk işlemi bir süre için geri bırakılmıştı. İrfan Emin, bundan yararlanarak Nâzim'in evraki arasında iki şey aramaya koymuştı:

1— Bahriye mektebini bitirdiğinde ve bahriyeyi bitirenlerin er olarak askerlik yapmadığını belgelemek. Zira 5 D.P. Milletvekili ile 1 CHP Milletvekili Nâzim'in durumundaydı o zaman.

2— Nâzim'in zatürrieden tedavi edilişi ve esilki cellî askeriden İhraç edildiğinin belgesini ele geçirme.

Kaşampaşa Deniz Hastanesinde, Sultanahmet ve Pasakapıları ceza evlerinde evrak arasında aramalar... Savcıluk yoluyla soruşturular... Nihayet Bursa'dan meded ummalar. Çünkü Nâzim 13 yıl 5 ay Bursa Cezaevinde yatmıştı ve evrak, dosyası oradaydı.

İrfan Emin:

«Bursa'ya gidiyorum» demigti.

15 Haziran 1951 Cuma günü, Üstadı Yalova'ya yolcu etti.

16 Haziran 1951 Cumartesi günü saat 15 te Nâzim İpek Film'den geldi, ben gazeteden Koprîde bulusarak beraberce Kadıköy'ye geçtim. Enistem Kanlıca'da oturuyordu. Kadıköy'den Üsküdar'a, oradan da Kanlıca'ya gidecektim. Vapurun güvertesinde oturduk. Kızıl saçları pırıl pırıldı. Mavi gözleri yorgundu. Elinde siyah bir çanta vardı. Bir film senaryosunu taşıyordu, bir de bolca beyaz müsvedde kâğıdı.

Kadıköy'e ininceyedek kimse nin aşırı bakışı veya yakınılığı ile kargılmadık. Nâzim eski şiirlerinin bir kısmını unutmadan söyleyip, İskelen'den eve yaya yürüdü. Eve girdiğimizde bizi neşe ile Münevver yenge karşıladı. Memo besliğinden uyuyordu. Nâzim, yüzündeki tüberi kaldırıldı. Baktı. Sevindi. Güldü:

«Senin de olacak, dedi, ama askerliğini aphanadan evlenme...»

Dereden teoed konşutuk. İrfan Emin'in hentiz dönmemişi üzerine parmak bastı. Sonra da:

«Hemen ayrılmaya mecbur değilsen akşam yemeğini beraber yiyeşim, bak, kendi elimle pişiv yaptım. Salata da yapacağımı dedi.

Münevver:

«Benim de karmyârigim var, dil de pisidim.» dedi.

«Kalırums dedim.

Ası Generalin Son Emri Filmini stürgünde Konya'da seyrettiğimi anlattım. Nâzim'in sesini taklide kalktım. Nâzim:

Nâzim Hikmet, eşi Münevver Ran ile birlikte...
(K. Süker'in arşivinden)

«Bu gece canım raki istiyor, raki var mı?» diye sordu. Münevver:

«İstersen alayım» dedi. Ben: «Zaten sigara alacaktım, ben gitmem, başka istediginiz var mı?» diye sordum. Nâzim:

«Bir şise yeni raki al, başka bir ricam olmaz, yorulacaksun ama..» dedi.

Çarşından döndükten sonra sofa hazırlandı. Saat 18 e gelmişti. Memo uyanmıştı Münevver. çocugunu emziriyordu. Nâzim saatla yapıyordu.

Rakayı daha çok bana verdi. İstekle yudumladığı ilk kadehi bitmişti ki kapı çalındı.

Münevver:

«Belki, İrfan Emin'dir,» diye söylendi ve kapıya gitti.

Gerçekten de gelen İrfan Emin'di. Toz içindeydi. Yapmacık gülleri vardı. Nâzim takıldı. Beni övmeye kalktı. Sanki Bursa'dan gelmiyormuş gibi idi. Değden tepeden söz etti. Nâzim'in şiirlerini okudu. Sonra Nâzim'in israrı ile sofraya oturdu. Münevver Ran, Memo'yu doyurduğu için sofraya geldi ve İrfan Emin'ü istada ittifatlar ve sonra da şorular yağdırdı:

«Nâzim'ı mutlaka askere alıp er olarak hizmet gördürerekler mi? Bunları kastı ne? Daimi çürüge çıkarılışta dair vesika bulundunuz mı? Bulamadınızsa ne olacak sonra? Nâzim, endiye. Bu endiyesi hakkı mı? Ne deriniz?»

Irfan Emin, Nâzim'in askerlikten İhraçına dair belgesi bulamadığını ittiativerdi.

Nâzim, bu haber üzerine 35 İl bir şise rakinin yetmeyeceğini söyledi. Bir küçük şise raki daha alındı. Nâzim yeniden kendi eliyle mezeler hazırladı. Buzdolabından yumurta çakıldı, haşladı, soydu, doğa böldü, limon siki, tuz ve biber ekleldi. Sinirliydi ama..

Bir süre «Nikbinliksi okuma ya çalışı. Okuyamadı. İrfan Emin için yazdıgı akrostisi okuyacığını söyledi. İrfan Emin mahşüb, coşkuştı, ben teçellişli kulak verdim. Nâzim okuma başlayıdı:

İyi günlere çok eller elliye Resmimi, suratimi başköşye

asarlar Fakat, demir kapıların her ka-

pamında üzerinde Arında taş duvarları her kal-

dığum zaman Ne arayan beni, ne soran..

Eeeehhh, daha iyi be, bunun böyle olduğu Minactım ve borçluğum yalnız sana kalsın,

iyi günlerimde, benim unuttuğum insan ellı, Nasulsun?

Nâzim, daha başka şiirler okudu. Yanındaki arkadaş resimlerini gösterdi. Orhan Kemal'in, kendisi hakkında şiirinden bir kaç satır okudu. Gözleri yaşardı. Orhan Kemal'in şiiri söyle başlıyordu:

«Sen Promete'nin çığlıklarını kaba kıym tübü gibi piposuna doldurans adam, Sen, benim mavi gözlü arkadaşım kabil değil, unutmadam seni. 26 Eylül 943 Seni yappyalnız bırakıp hapse hanede Bir Üçüncü Mevkî komparti manda pupayelken koşacağım memlekete.»

Nâzim, daha başka şiirler okudu.

Arkadaş resimlerini gösterdi. Yeni resimler istedi, aldı.

«Saat 10 çocuklar, ustalar, kardeşler dedi.

Rakılar bitmemiştir. Mezeler boldu.

İrfan Emin kalktı ilk önce, sonra ben.. Münevver, ağlayan Memo'nun yanına, odanın sokagi bakan penceresine doğru git. Vedalaştı. Nâzim:

«İyi günler göreceğiz» dedi, gaskere gönderilesek bile..

Sarsıldı. İrfan Emin ağladı. Münevver:

«Çocuk o'ma istadsı d. di. «Zaten moral bozuk Nâzim'ın..» «Allahuşşîmarladık Usta», dedim.

«Hadi gülle gülle..»

Sokaklar tenhaydi.

İskeleye kadar İrfan Emin Ustaya yürüdü. Konuşmadı.

O, Yıldığırmeni'ne gidecekti, hep Üsküdar'a..

Pazar günü ayın 18'yi ve Haziran çok sıcak bir günüydü. Kanlıca'dan Yeniköye'ye giden vapurla Rumeli yakasına ayak bastığım sabahın bu erken saatinde gazeteciler bağıryordu:

«Nâzim Hikmet'in katıldığı yazıyor!»

Ve o tarihten 14 yıl kadar sonra Fâlih Rıfkı Atay sunları yazıyordu:

«Nâzim'ın Türkiye'den son katığı, ellisinden sonra askerliği soruşturulmaya başlamasından». Askerlige bir borcu yoktu. Doğuya yollanarak, Sabahattin Ali gibi öldürüleceğinden korktu. Yıllarca hapiste cektilerinden sonra, yeni bir iğkenceye uğraşmak ona herşeyi göze alırdı.»

Ve böylece bu dünyadan Nâzim gitti.

NÂZIM HİKMET

YAŞAR KEMAL

NAZIM Hikmet öleli dört yıl oluvermiş. Hiç ölmemiş gibi geliyor bana. Açıların adamıydı. Ömrü boyunca acı çekti. Ömrü boyunca mutlu oldu gelişen bir kara ile ak. İnsanlar bu dünyadan çok şey istemiyorlar. Biraz ekmeğin, biraz güvenin, biraz öğrenmek. Biraz sağıkhın. Bu dünya böylesine kötü bir düzende olmasaydı bütün bunlar insanlara kolaylıkla verilebilirdi.

Nâzim Hikmet bütün çektiği açılara karşı mutlu oldu. Umudun türküsünü söyledi. İşığın türküsünü söyledi. O bizi dünyaya bağlayandan yanaydı. Bu dünyaya bizi böylesine bağlayan, bunca açılarına karşın vazgeçemediğimiz. Delicesine sevdigimiz dünya. Nâzim Hikmet bizi dünyaya bu delicesine bağlayan güçten yanaydı. İnsanın bir karanlık, umutsuz, ölüm gibi, olumsuz bir yam da vardır. İnsanların bu yaşam ortaya çıkarın, onu söyleyen büyük sanatçılar gelmişin dünyaya. Nâzim Hikmet dünyanın işğini söyledi.

Nâzim Hikmet Yunus Emre'nin soyundandır. Onun yüceliğinde de büyük bir gaïrdı.

Biz dünyadan gider olduk

Kalanlara selâm olsun

Diyen soydandi. İnsanların cömertdiyi. İnsanlar mutlu olsun da kendisi ne olursa olsundu.

Dünyada kalanlara selâm olsun. Gelecek teknik kuşaklara selâm olsun. Onlar mutlu yaşasınlar diye bugün ne yapılması gerekiyorsa mutluluğunu, hayatını ortaya koymak doğusundı. Yunus gibi o da dünya sevdahasıydı. İnsan sevdahasıydı. Bu büyük, bu sonsuz sevdanın dolayıdır ki ikisi de çağların büyük şairleri oldular.

Nâzim Hikmet'in şiirini okuyan karanlığının ekşisi. Apayrınlık, yaşısanı, sevilesi bir dünyaya ulaşır. İnsan gücünün, sevdasının, umudun, aydınlığını, güzelin, cömertliğin ne olduğunu anlar.

Nâzım'ın şiri eksiksizdir. Doğa kadar yerli yerindedir. Zaten bütün büyük sanat eserleri de öyledir. Odise de, İlyada da öyledir. Ne bir parça ekleyebilir ne bir parça koparabilirsün.

Nâzım'ın şiirini, Yunus'un, Omeros'un şiirini bir kişi yapmamıştır. Yapamaz da. O büyük şirin macerası insan macerası gibi sürekli. Bu duvarda çoğunuğun, halkın kerpici vardır.

Nâzim bunu biliyordu.

Bütün olumsuzlukların içinde olumluyu arıyordu. Dünya, her seyine karşı olumluştur. Madem ki yaşıyoruz. Hem de ölürcesine, dehset bir aksa yaşıyoruz. Madem ki yaşayacağız, öyleyse dünya olumluştur.

Kültür Emperyalizmi üzerine konuşmalar

EMPERYALİST NİTELİĞİ OLMAYAN KÜLTÜR

-- VI --

G. DİNO — Kültürümlüz ortaya çıkması için, lise üçüncü sınıfta hiç değilse türk çocuğunu artık Muhiddini Arabi'nin bütün sistemini bilmesi gereklidir. Oysa değil sistemini, bir çocuğumuz adım bile bilmiyoruz. Burda, bir fransız çocuğu devlet sınavına gelmeden önce Descartes'i ezbere biliyor; hiç değilse "Düşünüyorum öyleyse varım" pasajını. Yalnız ezberlemiş değil, üstünde düşünmüş durumda. Bir İngiliz çocuğu alsan, Bacon'u biliyor, Marx'ı Hegel'ini biliyor. Çin Konfucius'unu biliyor, Araplar, misiriler kendi filozoflarını sırımsı sırımsı anlıyorlar.

Eize gelince, ortada bir çıl. Yoksa alamıyor muyum?

A. DİNO — Peki ne teklif ediyorsun?

G. DİNO — Bir şey teklif ettim yok. Az önce yapılmış gereken şeyler sen söylemişsin: İlkin kendi kültürümüzün niteliği nedir? HUMANİZMİ var mudur, yok mudur? Varsa neye bağlıdır? İlkeleri nelerdir? Hangi kaynaklardan gelir? Yani böyle, ilk elden monografik incelemeler gereklidir. Bunları öğrenmemiz, üstünde kafa yormamız, değerlendirmemiz gereklidir.

Sizlerin az önce deyindiginiz bir noktaya dönelceğim: hiç şüphesiz kültürün

emperyalist bir yönü var, bunun üstünde öyle sanıyorum ki yeterince darduk. Ama bir de, emperyalist bir niteliği olmayan kültür var. Madem felsefeye geldi söz, bu alanda bir örnek vereyim: Descartes diyelim, rasyonalizmın kurucusu Descartes; Avrupa felsefesi üstünde büyük etkisi olmuş, bu etki bugüne kadar devam etmiş, ve felsefi düşüncede alanında bir çeşit egemenliğini kurmuş, bu felsefe sanıyorum ki emperyalist bir felsefe olsun. Hegel Almandır değil diye, ne Fransız ne İngiliz direniyor. Marx, Engels, bütün bellâhsı filozollar için aynı şey söyleyebiliriz. Şimdi biz, Batı'ya karşı kültür alanında cephe alacağımız çok şeye karşı alıhyoruz. Bu konuda çok dikkatli olmak gereklidir. Yalnız Hegel'e, Descartes'e karşı cephe alımıyoruz, Marx'a Engels'e karşı da cephe alımıyoruz... Eğer bunlara cephe alımıyorsa, alımyayacaksa kim karışı cephe alınsın, kim karışı cephe alınsın?

F. EDGÜ — Önemli olan, aydınlığı çarpması gereken nokta bence de bu. Niyazi Berkes kültür almakla toplum yapısını değiştirmeyeceğini söylüyor. Hiç şüphesiz, İthal etmek anlamında anladığımız zaman değil toplum yapısını, bireylerinin kafasının bile değiştireceği şüpheli. Bizim anladığımız, gözümüzdeki kültür "almak" değil; bu sorunun üzerinde cevap vereceğine inandığımız yonetimi kapsayan Batı kültürünün ve riş, olan sözünü ettiğimiz rasyonalizm ve materyalizm üzerinde düşünmek, anlatır kendi pratik etkinlik alanımıza uygunlama yollarını aramaktır. Bu da, görüldüğü gibi ithalatçılarla, kopyacılıkla olmaz, bir yaratma işidir. Batı kültürünü benimseden, onun yönlerini seçmeden, içinde bulunduğu mizanızdan kurtulmak imkansız yoktur.

GELECEK HAFTA
KÜLTÜR EKSİKLİĞİMİZİ NASIL
TAMAMIYATACAGIZ?

CEP DERGİSİ
Çağdaş dünya kültür ve sanat hareketlerini günün günün yansitan ve simdiye kadar bizde sanat ve edebiyatları hiç tanınmadan ülkelerin eserlerinden bol örnekler sunan Cep Dergisi'nin 8. sayısı çıktı.

Varlık Yayınevi
160 sayfa, 3 lira
(Ant Der: 216)

Günün kitabı
Sosyalizm ve Siyasi Mücadele
G. V. PLEHANOF'un bu eseri Şerif HULUSU'nın Türkçesile yeni çıktı.
OKUYUNUZ
5 lira
PAYEL YAYINEVİ
P.K. 889 İSTANBUL
(Ant Der: 213)

REKLAMİNİZİ
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİNİ

BASIN İLÂN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLÄMLERİN İÇİN

HİZMETİNİZDEDIR

Genel MUŞURU
Çağaloğlu Türkocag Caddesi No. 1

Model: İstanbul

Tel: 27 66 00 - 27 66 01

Telgraf adresi: BASINKURUMUR

Başın: 16347/215

SATILIK MATBAAA MAKİNASI

1. Augsburg Fabrikası'nın 82 X 114
2. Johannesburg Fabrikası'nın 63 X 95 boyalarında halen işletilmekte olan eski Alman sağlam makinaları 50'er Bin lira ile satılıktır.

İstanbul'da Sirkeci'de

TAN GAZETE VE MATBAASI'NDA

SEF BAY NATIK'A MÜRACAAT

(Ant Der: 217)

